

MUSIKK OG DYR I KOMBINASJON

En fokusert etnografisk studie rundt bruk av musikk og dyr i terapeutisk aktivitet

Bildet av eget familiemedlem gjengitt med samtykke

Sanna Martine Sørum

Masteroppgave i musikkterapi

Griegakademiet, Fakultet for Kunst, Musikk og Design

Universitetet i Bergen

Våren 2024

UNIVERSITETET I BERGEN
Fakultet for kunst, musikk og design

FORORD

Det er vemodig å skrive dette forordet, da det markerer slutten på min musikkterapiutdanning i Bergen. Det er dog et privilegium å få levere denne masteren om et tema jeg brenner for, og gleder meg til å fortsette å jobbe med videre fremover.

Det er noen mennesker jeg må takke, som har hjulpet meg til å kunne gjennomføre dette studiet og skrive denne masteren. For det første ønsker jeg å takke mamma og pappa for at jeg har fått vokse opp hjemme på gården omringet av dyr og musikk, og at dere har gitt meg muligheten til å engasjere meg i dette gjennom oppveksten. Tusen takk for all støtte i prosessen med å skrive, og for lån av bil, slik at jeg kunne reise land og strand rundt for å gjennomføre observasjonene mine.

Takk til min flotte klasse, for fem fine år med latter, tårer, gode diskusjoner og refleksjoner. Jeg er takknemlig for vårt gode klassemiljø, og alle de gode vennene jeg har fått i dere. Jeg gleder meg til reisen vi nå skal begi oss ut på sammen, inn i arbeidslivet. Heia heia!

Takk til mine informanter, som brenner like mye for dette temaet som meg, og i tillegg hadde lyst til å hjelpe meg med å realisere drømmen om å skrive denne masteren. Dere er en stor inspirasjon, og jeg er heldig som har fått bli bedre kjent med dere gjennom denne prosessen.

Takk til min veileder, Kjetil Hjørnevik, for gode råd, oppmuntrende ord og et åpent sinn. Takk for hjelpen i å finne ut hva det egentlig betyr å skrive en master.

Takk til mamma, Anders, Tuva, Morten, Jenny, Gry-Svanhild, Simon og Viggo for at dere ønsket å lese gjennom oppgaven, og takk for deres gode tilbakemeldinger.

En ekstra takk til min bestevenn, Håkon, for at vi har kommet oss igjennom dette sammen. Jeg gleder meg til å fortsette dannelsesreisen sammen med deg.

Og til slutt, tusen takk til 'Beppe', min oldemor på 106 år, som gledelig stilte opp til forsidebildet på sin bursdag.

Sanna Martine Sørum

Våren 2024

ABSTRACT

This is a focused ethnographic study that explore the combination of music and animals in therapeutic settings. The informants in this study include three music therapists, one music teacher and one physical therapist. I have observed them at their workplace, and through observation and interviews I have collected information on how this combination is utilized by the informants and examine this in the light of the theory presented in this thesis.

The theoretical framework is based on shared theory between the two therapies in relation to quality of life, such as sense of coherence, presence, self-efficacy, and relationships. The results, displayed through 'thick description', present the informants' work through vignettes and interviews. The findings suggest that the combination fosters curiosity among clients, while also providing opportunities for the therapists to tailor activities according to the client's interests and preference. The combination requires therapists to have dual knowledge, thereby necessitating extensive education. The study suggest that music therapy can benefit from integrating with other therapies, such as animal-assisted therapy.

Keywords: Music therapy, animal assisted interventions, animal assisted therapy, combination, quality of life, focused ethnography.

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	INNLEDNING	1
1.1	<i>Bakgrunn.....</i>	1
1.2	<i>Personlig motivasjon</i>	1
1.3	<i>Kort introduksjon av studien og informantene.....</i>	2
1.4	<i>Problemstilling.....</i>	3
1.5	<i>Begrepsavklaring</i>	4
1.5.1	Musikterapi og helsemusikkering	4
1.5.2	Dyreassisterte intervensjoner	5
1.5.3	Inn På Tunet	6
1.5.4	Skolehund	6
1.5.5	Hesteassistert- fysioterapi og psykoterapi.....	7
2.	TEORETISK RAMMEVERK.....	8
2.1	<i>Litteratursøk.....</i>	8
2.2	<i>Tidligere forskning innenfor de to fagfeltene</i>	9
2.2.1	Eksempler på forskningsprosjekter innenfor DAI.....	10
2.3	<i>Felles teoretisk rammeverk</i>	11
2.3.1	Livskvalitet.....	11
2.3.2	Salutogenese og sammenheng.....	12
2.3.3	Bruk av ressurser	12
2.3.4	Mestringstro	13
2.3.5	Det gyldne øyeblikket og flyt.....	14
2.3.6	Tilstedeværelse.....	15
2.4	<i>Relasjon og kommunikasjon.....</i>	15
2.4.1	Relasjon.....	16
2.4.2	Sosial kapital	17
2.4.3	Kommunikasjon	18
2.5	<i>Oppsummering teoridel</i>	19
3.	METODE	20
3.1	<i>Vitenskapsteoretisk tilnærming</i>	20
3.2	<i>Fokusert etnografisk forskning</i>	21
3.2.1	Deltakende observasjon	23
3.2.2	Feltnotater	23
3.2.3	Semi-strukturert intervju	24
3.3	<i>Rekruttering av informanter.....</i>	24
3.4	<i>Analyse av datamateriale.....</i>	26
3.4.1	Transkripsjon.....	27
3.4.2	Kondensering	27
3.4.3	Analyse	29
3.4.4	Koding av metningsintervju.....	29

3.5	<i>Etikk og refleksjoner</i>	30
3.5.1	Informert samtykke og anonymisering.....	31
3.5.2	Interessekonflikt.....	31
3.5.3	Bruk av dyr i terapi	32
3.5.4	Refleksivitet	32
3.6	<i>Metodekritikk</i>	33
3.7	<i>'Thick description'</i>	34
4.	RESULTATER	35
4.1	<i>Odins gård</i>	35
4.1.1	Tilrettelegging for mestring.....	36
4.1.2	Brukerne får være en ressurs	37
4.1.3	Musikken blir en 'ekstra bit'	38
4.1.4	Musikkterapeuten får mange roller	39
4.1.5	Menneskene og dyrenes tilstedeværelse.....	40
4.2	<i>Anne og skolehundene</i>	40
4.2.1	Verktøykassa	41
4.2.2	Kombinasjonen krever mye	42
4.2.3	Hundene som inngang til elevene	43
4.2.4	Elevene og hundene får hjelpe hverandre	44
4.3	<i>Erik og hestene</i>	46
4.3.1	Kjernerelasjonen	47
4.3.2	Andre forutsetninger for relasjoner på gården.....	48
4.3.3	Rytmen i hesten.....	49
4.4	<i>Musikkterapeutenes vinkling</i>	50
4.4.1	Fysisk kontakt med dyrene.....	51
4.4.2	Ta inspirasjon fra dyrene	51
4.4.3	Tilskudd	53
5.	DISKUSJON	55
5.1	<i>Oppsummering av resultater</i>	55
5.2	<i>Informantenes arbeid i lys av fremstilt teori</i>	55
5.2.1	Å bruke alle tilgjengelige ressurser.....	56
5.2.2	Mestringstro og motivasjon.....	56
5.2.3	Den kroppslige og sanselige tilstedeværelsen	57
5.2.4	Flere muligheter for relasjoner gjennom sosial kapital	59
5.3	<i>Delpromblemstillingene i lys av teori og resultater</i>	60
5.3.1	Musikk og dyrs påvirkningskraft på menneskers livskvalitet	60
5.3.2	Det som skal til for å kunne kombinere.....	61
5.3.3	Kombinasjonens unike utbytte	63
5.4	<i>Åpner opp for nye relasjonelle fasetter</i>	65
5.4.1	Nytt relasjonelt perspektiv på kombinasjonen	65
6.	AVSLUTNING	68
6.1	<i>Svar på problemstillingens spørsmål</i>	68

6.2	<i>Implikasjoner</i>	68
6.2.1	Dyr inn i musikkterapien.....	68
LITTERATURLISTE		70
VEDLEGG		77
<i>Vedlegg 1</i>		77
	SIKTs vurdering av prosjektet.....	77
<i>Vedlegg 2</i>		78
	Informasjonsskriv deltaker	78
<i>Vedlegg 3</i>		82
	Informasjonsskriv tilbyder.....	82
<i>Vedlegg 4</i>		86
	Intervjuguide Odin (eksempel hovedinformant).....	86
<i>Vedlegg 5</i>		87
	Intervjuguide M1 (eksempel metningsintervju)	87

1. INNLEDNING

[...] jeg tror at verden hadde vært bedre hvis vi kunne få tatt litt inspirasjon fra dyra, tatt de mer inn [...] ja, i alt.

-Sitat fra informant

1.1 Bakgrunn

Musikkterapi har fått sitt fotfeste i Norge etter 50 år med interesseforening og 45 år med utdanning (Ruud, 2022). Det har vært nødvendig i denne perioden å være pionerer i et lite og fremskridende fagfelt for å gjøre seg relevant i det norske samfunn. Det er hele tiden nødvendig å utvikle seg for å være med på endringene i samfunnet, samtidig som det er viktig å utvide fagfeltets rammer og utvikle seg i tråd med ny forståelse og forskning. Musikkterapi er i dag implementert i mange ulike arbeidsfelt og med mange ulike klientgrupper som gir et bilde av en mangfoldig profesjon (Hodne, 2008, s. 231). Etter snart fem år som musikkterapistudenter skal jeg og min klasse også nå ut i samfunnet og være pionerer for musikkterapien. Jeg vil bidra til videre ekspansjon gjennom denne masteroppgaven ved å utforske musikkterapi i kombinasjon med en annen terapiform, nemlig dyreassisterte intervensjoner.

1.2 Personlig motivasjon

Motivasjonen for å jobbe med musikk og dyr har jeg med meg fra barndommen i et musikalsk gårdshjem. Gjennom oppveksten har både dyr og musikk påvirket min livskvalitet i stor grad, da dette har vært noen av de viktigste faktorene i min hverdag. Følgelig har jeg hatt en tanke om at musikk og dyr er noe jeg ønsker å jobbe med 'når jeg blir stor'. Samme våren som jeg søkte musikkterapistudiet deltok jeg på et foredrag holdt av Aubrey H. Fine, en av pionerene innenfor dyreassistert terapi i USA. Dette var starten på en drøm om en gang å få jobbe med de to terapiformene samtidig, noe som har inspirert illustrasjonsbildet på forsiden av denne masteren. I 2021 gjennomførte jeg fire kurs verdt 35 studiepoeng innen dyreassisterte intervensjoner (heretter DAI) ved NMBU. Disse var rettet mot DAI med hest, hund og gårdsdyr. Dermed har jeg det som kreves av grunnutdanning innen DAI, hvorav neste steg er å få sine dyr godkjente som therapidyr. I tillegg har jeg tidligere tatt utdanning som hundeinstruktør, og

jeg har også nettkurset «Inn På TUNET-skolen» som er utviklet i samarbeid med blant annet Norges Bondelag, som er et grunnkurs for bønder som ønsker å starte et Inn På TUNET-tilbud på sin gård.

Min personlige motivasjon går ut på at jeg ønsker å jobbe på denne måten senere, ved å ta over familiegården og ha terapihund, Inn På TUNET-virksomhet og musikkrom. Derfor har jeg ønsket å tilegne meg alt som finnes av kunnskap rundt kombinasjonen, samtidig som jeg ønsker å fremme dette til andre interesserte. Dette vil også kunne ekspandere musikkterapi som fagfelt.

1.3 Kort introduksjon av studien og informantene

I denne studien har jeg brukt fokusert etnografi. Jeg har intervjuet utøvende fagfolk og observert dem i sitt arbeid. Jeg har vært på gården til en musikkterapeut, sammen med en musikkpedagog og hennes hunder og sammen med en fysioterapeut og hans hester. Gjennom dette har jeg også observert deres klienter og medarbeidere i sin hverdag med informantene. I tillegg har jeg intervjuet to musikkterapeuter som har erfaring med kombinasjonen. Til sammen har jeg fem informanter med ulik erfaring innenfor kombinasjonen, og jeg ønsker i denne oppgaven å samle inn deres kunnskap for å sammenlikne og forsøke å forstå hvordan og hvorfor man kombinerer. Ingen av informantene er både musikkterapeut og sertifisert innenfor DAI, og det blir derfor min oppgave å sette deres arbeid inn i de relevante teoretiske rammene.

Jeg har brukt deltakende observasjon, feltnotater og semistrukturert intervju for å gjennomføre studien. Mine hovedinformanter er musikkterapeuten på gården, musikkpedagogen og fysioterapeuten. Disse har jeg observert to til tre dager og gjennomført intervju med. De to musikkterapeutene med tidligere erfaring har jeg hatt metningsintervjuer¹ med, og lagt vekt på at disse kan snakke mer om musikkterapeutisk teori og praksis.

Jeg ønsker å skrive denne oppgaven både for folk innenfor det musikkterapeutiske miljøet, mennesker med bakgrunn fra DAI og andre som måtte være interessert i kombinasjonen av musikk og dyr sammen. Derfor vil oppgaven ha et bredt spenn, hvor teori og praksis må gjøres rede for på begge sider. I tillegg kommer ikke alle informantene fra en terapibakgrunn, noe som

¹ Navnet på de siste intervjuene viser til at disse intervjuene inngår i en utvalgsstrategi hvor datamaterialet oppnår en *metning* (*De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2010*).

gjør at det blir brukt flere ulike begrep gjennom oppgaven. Allikevel kommer alt til å bli sett i lys av min bakgrunn innenfor musikkterapi og DAI.

Gjennom arbeidet med oppgaven har en av de større utfordringene vært å orientere seg i begreper og bruk av disse innenfor de ulike fagretningene og hos de ulike informantene. Siden dette er en musikkterapeutisk master kommer jeg til å legge hovedvekten på det terapeutiske aspektet ved musikk og dyr, og vil derfor omtale dette som terapi. Alle informantene arbeider innenfor en type terapeutisk aktivitet gjennom måten de arbeider på. Når ulike informanter nevnes spesifikt vil terminologien også stemme overens med deres fagfelt og deres klientgruppe. Når de omtales som felles gruppe blir de omtalt som 'informantene', og dersom jeg snakker om gruppen mennesker som kan jobbe på denne måten, blir de omtalt som 'tilbydere'.

1.4 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven ønsker jeg å holde relativt åpen, samtidig som den spesifiserer hvilke områder av observasjonen og intervjuene jeg ønsker å fokusere på. Gjennom arbeidet har jeg ønsket å fokusere på arbeidet til informantene. Ved å ta vekk fokuset fra deltakerne, styrker dette anonymisering overfor de sårbare gruppene de arbeider med. Det er også en naturlig avgrensning i mitt fokus på kombinasjonen. Derfor er min problemstilling:

Hvordan kombinerer tre musikkterapeuter, én musikkpedagog og én fysioterapeut musikk og dyr i sin terapeutiske aktivitet?

Med disse delproblemstillingene:

Hvordan utnytter de samspillet mellom musikk og dyr for å fremme egen og klientenes livskvalitet?

Hva skal til for å kombinere musikk og dyr i terapeutisk aktivitet?

Hvilket unikt utbytte kan man få gjennom denne kombinasjonen?

Problemstillingene er åpne for å gi rom for at de resultatene jeg får fra mine observasjoner og intervjuer får komme frem i lyset, uten at de avkortes av problemstillingen.

Hovedproblemstillingen peker dermed i retning av mitt ønske om å samle informasjon rundt kombinasjonen, mens oppfølgingsspørsmålet peker oss videre, mot hva dette gjør for de involvertes livskvalitet, hva som skal til for å kunne kombinere musikk og dyr og hvilket utbytte vi kan få fra kombinasjonen.

1.5 Begrepsavklaring

1.5.1 Musikkterapi og helsemusikkering

Etter Ruuds (1979) definisjon er musikkterapi «å gi mennesker nye handlemuligheter gjennom musikk», noe som er en bred definisjon av terapien og dens virkninger. I boken «Defining Music Therapy» skriver Kenneth E. Bruscia (2014) i sin definisjon at musikkterapeuten bruker musikkopplevelsen, ikke bare musikken. Han begrunner dette med: «What it implies is that the agent of therapy is seen as not just the music, but also the client's experience of the music» (Bruscia, 2014, s. 119). Dette er en del av definisjonen jeg velger å trekke frem fordi jeg ser det som relevant for hva oppgaven handler om, og sammen med Ruuds definisjon kan dette være en god beskrivelse av informantenes arbeid, også de som ikke er utdannede musikkterapeuter.

Mange forsøk på å definere musikkterapien legger vekt på helse og livskvalitet som viktige faktorer. Jeg velger med dette å gjøre rede for Bondes artikkel rundt «helsemusikkering», da dette er et felles grunnlag for bruk av musikk mellom de ulike informantene. Fenomenet «helsemusikkering» ble satt sammen av Stige (2002, 2012, s. 184) etter Smalls begrep «musikkering» (1998). Stige (2002) definerer musikkterapi på denne måten: «Music therapy as professional practice is situated health musicking in a planned process of collaboration between client and therapist» (s. 200). Lars Ole Bonde (2011) skriver at helsemusikkering kan forstås som den felles kjernen av all bruk av musikkopplevelser, og bruken av disse for å regulere emosjonelle og relasjonelle tilstander eller fremme «well-being» (s. 121). Dette skriver han videre kan skje uansett om det er i en terapeutisk sammenheng eller ikke, og om det gjøres på egenhånd eller assistert av fagpersoner. Bonde beskriver alle musikalske opplevelser som helsemusikkering, fordi de på en eller annen måte påvirker mennesket som opplever det.

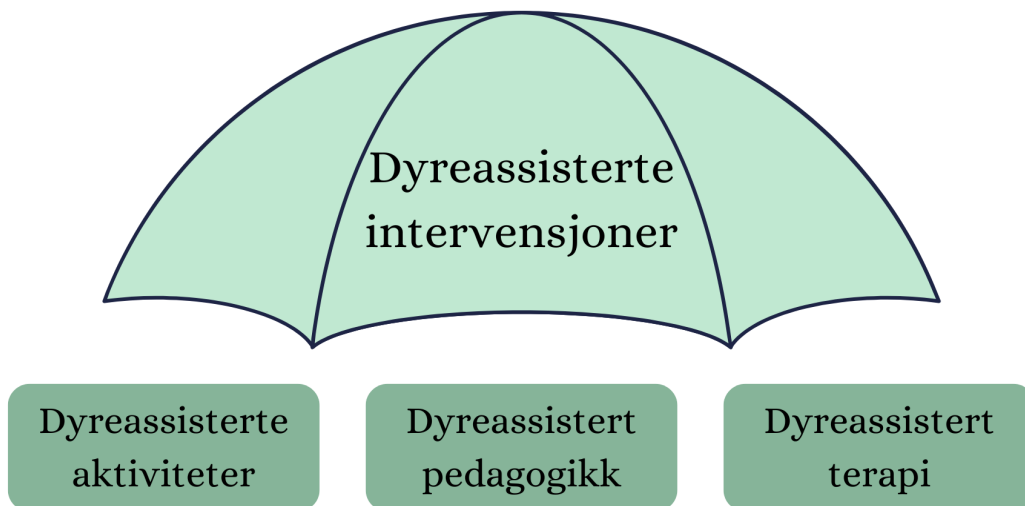
Det er mange faktorer som påvirker et menneskes helse, og musikk kan være med å påvirke i større eller mindre grad for det individuelle mennesket. Ulike musikalske opplevelser vil også oppleves forskjellig fra person til person.

Jeg velger dermed å ha en bred forståelse for musikkens funksjon i menneskers liv i denne oppgaven, da ikke alle informantene er musikkterapeuter. Musikk som påvirker menneskets helse kan dermed gjøres av alle, men det er kun musikkterapeutene som bruker musikkterapi aktivt, selv om noen av informantenes arbeid kan likne på de musikkterapeutiske metodene.

1.5.2 Dyreassisterte intervensjoner

«Dyreassisterte intervensjoner kan kort beskrives som systematiske tiltak der bruk av dyr anvendes for å bedre enkeltmenneskers livsforhold til det bedre.» (Regjeringen, u.å.).

I boken «Håndbok i dyreassisterte intervensjoner» (Fine, 2019) blir de fleste delene av DAI gjort rede for. Mange mennesker har relasjoner til dyr gjennom hele livet, og de kan fungere som familiemedlemmer, venner og livsledsagere (Fine et al., 2019, s. 60). Inkludering av dyr i terapeutiske praksiser kan skape en ekstra dimensjon basert på et menneskes relasjon med dyr og naturen. «Dyr kan fungere som et betingelsesløst støttesystem og bidra med kontakt, støtte, trøst og underholdning [...]» (Hart & Yamamoto, 2019, s. 89). Nærværet til dyr kan gi gode minner, redusere ensomhet, depresjon og angst, og stimulere til fysisk aktivitet (Friedmann et al., 1980). Det finnes lite forskning som kan vise nøyaktig til effekten av dyreassisterte intervensjoner (Friedmann et al., 2019, s. 119).

Figur 1, utarbeidet etter Jegatheesan et al. (2018, s. 4) sin beskrivelse.

DAI er en paraplybetegnelse som omfavner flere arbeidsområder for de dyreassisterte tjenestene. De tre hovedtilnærmingene er dyreassisterte aktiviteter, dyreassistert pedagogikk og dyreassistert terapi. De siste to tilnærmingene må utføres av kvalifisert fagpersonell for å kunne kalle seg terapi og pedagogikk, mens aktivitetene er noe førere av godkjente besøksdyr også

kan gjennomføre (Pedersen et al., 2019). I denne masteren vil DAI brukes for å innlemme alle informantenes arbeid.

1.5.3 Inn På Tunet

«Inn på tunet Norge SA er et samvirkeforetak der gårdbrukere er eiere og bestemmer foretakets strategi og forretningsdrift» (Inn På Tunet Norge SA, u.å.). Inn på tunet er en tjeneste som samler kvalitetssikrede velferdstjenester på gård fra rundt om i landet, og gir de muligheter for arbeid og kvalitetsstempel. Dette er altså bare en paraplyorganisasjon som samler alle gårdene på en plass, noe som til gjengjeld også gjør at gårdene kan kalle seg Inn På Tunet-gårder (heretter IPT-gårder). Som IPT-tilbyder er gårdens innhold opp til gårdbruker og de andre som jobber der. Dette gir IPT-tilbudet stor variasjon, samtidig som de jobber for det samme målet, å bidra positivt til helse, trivsel og utvikling hos den enkelte brukeren. Dette kan være innenfor flere ulike sektorer, blant annet helse, utdanning og sosialsektoren (Inn På Tunet Norge SA, u.å.). Innenfor IPT og DAI på gård kan man si at omgivelsene er vel så viktige som samværet med dyrene (Pedersen et al., 2019, s. 30). Her er det typisk å tilpasse seg årstider, dyreslag og andre variable faktorer, og det gjør at tjenesten kan være svært fleksibel og variabel. Dette er ofte et tilbud som kan være gunstig for flere ulike brukergrupper.

1.5.4 Skolehund

Skolehund er en del av DAI i form av dyreassistert pedagogikk. Denne delen av DAI baserer seg på bruk av hund som en medhjelper for å fremme læring hos mennesker. Arbeidet må utføres av en pedagog og en godkjent skolehund som har bestått testing hos en aktør som utfører mentaltester og oppgavetester. Gjennom en slik godkjenning kan tilbyder være trygg på at hunden utfører arbeidet den er satt til å gjøre, samtidig som man fjerner størstedelen av risikoen for at noe farlig skjer i arbeid med hunden. Dette er dog ikke en fullstendig sikring, og noe jeg vil komme tilbake til i avsnittet om etikk.

Skolehunder kan ha flere ulike oppgaver, blant annet å være lesehund, altså en støtte for barn som lærer seg å lese, eller de kan være til støtte for mennesker som trenger å trene på det sosiale. I tillegg kan hunden implementeres som en motivasjons- og trygghetsfaktor i krevende sosiale situasjoner (Pedersen et al., 2019, s. 29).

1.5.5 Hesteassistert- fysioterapi og psykoterapi

Det finnes flere forskjellige former for hesteassistert terapi, og disse kan gjerne deles inn i fysisk og psykisk terapi. Jeg har intervjuet en fysioterapeut og én musikkterapeut, den første med erfaring innenfor hesteassistert fysioterapi og den andre innenfor hesteassistert psykoterapi. Hesteassistert fysioterapi utføres av utdannede fysioterapeuter. De bruker hestens bevegelse for å trene sammen med sine klienter i tillegg til å jobbe med berøring og kroppskontakt. Arbeidet skjer gjerne mens klienten sitter oppå hesteryggen, og fysioterapeuten kan da påvirke hestens bevegelser for å nå klientens mål og behov. Klienten styrer dermed sjelden hestens bevegelse mens vedkommende sitter oppå hesten (Fry, 2013). Mens arbeidet i fysioterapien gjerne skjer oppå hesten, skjer gjerne det psykoterapeutiske arbeidet fra bakken. Det er ikke noen felles retningslinjer for hvordan dette fungerer, men den valgte terapeuten bruker hesten i sitt arbeid på en måte som støtter opp under terapeutens tilnærming og faglige bakgrunn (Fry, 2013). Det er foreløpig ingen global standard for dette, noe som er ønskelig å utvikle for å kunne standardisere tilbudene som finnes og som skapes i fremtiden (Regjeringen, u.å.).

2. TEORETISK RAMMEVERK

I det teoretiske rammeverket vil jeg gjøre rede for bakteppet for kombinasjonen av musikk og dyr. Jeg går gjennom et litteratursøk rundt kombinasjonen, før jeg går igjennom tidligere forskning innenfor musikkterapi og DAI hver for seg. Så går jeg kort igjennom andre former av kombinerte terapiformer, før jeg legger til grunn den relevante, felles teorien de to terapitypene deler: livskvalitet, salutogenese, bruk av ressurser, mestringstro, det gyldne øyeblikk, flyt og tilstedeværelse. Til slutt går jeg gjennom deres bruk av relasjoner, sosial kapital og kommunikasjon.

2.1 Litteratursøk

Kombinasjonen musikkterapi og DAI er relativt utforsket. I litteratursøket har jeg kun ønsket å fokusere på artikler som omhandler kombinasjonen. Artikler som nevner begge, men ikke aktivt kombinerer dem, er bevisst ekskludert. I tillegg må intervensjonen utføres av én person med dobbel kompetanse. Søket har bestått av ulike varianter av «music therapy/intervention» og «animal assisted therapy/intervention». Søket har blitt gjort i Ovid, ProQuest Dissertations and Theses Global, Oria, RILM, Bora, DUO Vitenarkiv og NMH Brage. Gjennom dette har jeg kommet frem til fire relevante tekster, hvor alle er masteroppgaver.

Alery (2014) skrev sin masteroppgave «Music Therapy and Animal Assisted Therapy in End of Life Care: A Qualitative Case Study» om sitt prosjekt med en pasient innlagt på et hospice. Her hadde terapeuten med seg sin terapihund og en gitar, og mens hunden var posisjonert slik at pasienten kunne klappe den, spilte musikkterapeuten sanger som pasienten kjente igjen fra sin barndom. I to av øktene var også noen av pasientens familiemedlemmer til stede. Forskningen ble gjort ved videoopptak, skrevne rapporter og intervju med familiemedlemmene. De hadde fire økter sammen, og Alery fant at familien synes øktene var et positivt tilskudd til omsorgen på hospicet.

Hesjadalen (2014) skriver i sin masteroppgave «Musikkundervisning i kombinasjon med hund som helsebringende effekt» om musikkundervisning med hund, hvor hun tok med sine hunder inn i undervisning på en ungdomsskole i timer med enkeltelever. Her skriver hun at hun har hatt Even Ruud som veileder, og derfor trekker inn noe musikkterapeutisk teori. Hun gjennomfører forskningen ved bruk av deltakende observasjon og narrativ forskning. Hesjadalen baserer oppgaven på ulike aktiviteter hun gjør i sin undervisning med tre ulike elever, og hvilke metoder

hun bruker med disse. Dette er både egne musikk- eller hundeaktiviteter, i tillegg til aktiviteter hvor disse kombineres.

Johnsrud (2022) skrev sin masteroppgave «Musikkterapi i Inn på tunet: en aksjonsforskningsstudie om hvordan musikkterapi kan inkorporeres i dagaktivitetstilbud på en Inn på tunet-gård» om musikkterapi rundt et IPT-tilbud på gården til familien. Her skriver hun om sin musikkintervensjon som inkorporeres gjennom «musikk *i* aktivitet» eller «musikk *som* aktivitet». Tilbudet foregikk med yngre med demens som var på gården én dag i uken. Forskingen besto av deltakende observasjon, intervju med den andre IPT-tilbyderen på gården og et spørreskjema som brukernes nærmeste pårørende fylte ut. Johnsrud ønsket å finne ut hvilke muligheter og begrensninger som finnes når musikkterapi inkorporeres i et IPT-tilbud, og fant at musikken kan inkorporeres i alle gårdens aktiviteter, samt som egen musikkstund.

Janset (2020) baserte sin masteroppgave i musikkterapi, «Musikkterapi og hesteassistert psykoterapi - En kvalitativ studie om to terapeuters beskrivelser av sine yrkeserfaringer og en sammenlikning av disse», rundt intervju av en musikkterapeut og en hesteassistert psykoterapeut, med mål om å få en fordypet forståelse av temaer som er sentrale innenfor de to, i tillegg til å sammenlikne disse og se om de kan tilføre hverandre noe. Her finner hun at de to terapiformene «verdsetter det som oppstår spontant i situasjoner og tar utgangspunkt i disse for å skape en terapeutisk prosess» (Janset, 2020, s. 64). I tillegg baserer de seg på et 'her og nå', gjerne på et non-verbalt nivå og for å gi klienter opplevelser som lar dem bli bedre kjent med seg selv og andre, for å skape en relasjon. Her har ikke noen den doble kompetansen, men jeg velger å inkludere studien da den bruker mye relevant teori.

2.2 Tidligere forskning innenfor de to fagfeltene

I sammenlikningen av de to fagfeltene viser det seg at musikkterapien er mer evidensbasert enn DAI. Musikkterapi legger stor vekt på å være en evidensbasert praksis. Det finnes flere kvantitative og kvalitative studier i musikkterapien som viser til musikkens effekt på mennesker og dens mer intime kvaliteter (Ruud, 2008, s. 5). Som oftest er musikkterapien samarbeidende, støttende og komplementær, i tillegg til forebyggende og helsefremmende (Ruud, 2022, s. 300).

Kravet om evidensbasert kunnskap bør ikke i første rekke knytte seg til empirisk kvantitativ forskning, men også anerkjenne at forståelsesformer knyttet til den kvalitative utforskningen av menneskers livsverden gir verdifull kunnskap om sammenhenger mellom musikkbruk og helseopptilnåelse (Ruud, 2008, s. 23).

Forskning innenfor DAI mangler stødigg grunnlag i evidens. I «Håndbok i dyreassisterte intervensjoner» har Dr. Aubrey H. Fine (2019) forsøkt å samle det spennet av erfaring som finnes innenfor DAI. Fine har praktisert som klinisk psykolog og har 40 års erfaring med DAI, og kan sies å være en grunnlegger innenfor fagfeltet. Håndboken til Fine (2019) kan bidra til å gi et inntrykk av at fagfeltet trenger mer forskning. Det skal imidlertid understrekes at dette er et fagfelt det er utfordrende å forske på, da det finnes naturlige variasjoner involvert i hvordan klienter, terapeuter og dyr oppfører seg. Fine og Beck (2019) skriver:

Gjennom tiden er det blitt utviklet en rekke intervensjoner ut fra en sterk tro på at relasjoner med dyr er bra for menneskets helse og livskvalitet. Til tross for mangelfull forskning og begrenset vitenskapelig dokumentasjon har dyreassisterte intervensjoner økt i omfang, først og fremst ut fra anekdoter. Klinikere innenfor en rekke fagområder har latt seg fasinere av den terapeutiske rollen dyr spiller i pasientens liv. Hos noen bunner den kliniske interessen i personlige overbevisninger og en tiltrekning til dyr, mens for andre handler det om en antatt oppfatning om at dyr kan tilby et nyttigg alternativ for klinisk bruk (s. 37).

2.2.1 Eksempler på forskningsprosjekter innenfor DAI

For å vise noe av forskningsgrunnlaget innenfor DAI, viser jeg her til fem studier. I et forskningsprosjekt undersøkte forskerne blodtrykket til 36 barn hvor blodtrykk ble tatt før og etter en hund hadde vært tilstede i rommet, enten mens de slappet av eller mens de leste en bok (Friedmann et al., 1983). Studien viste at tilstedeværelsen av et dyr kunne ha en påvirkning på barnets blodtrykk, og gjøre at det gikk ned underveis i aktiviteten. Det er gjennomført flere forskningsprosjekter med mål om å måle blodtrykk hos mennesker under DAI. Yeates og Odendaal (1998) sammenliknet åtte hundeeiere som interagerte med sin egen hund og ni som interagerte med en ukjent hund, hvor de sammenliknet blodtrykket hos de to gruppene. De fant at positive menneske-hund interaksjoner senket blodtrykket til både mennesket og hunden. Reduksjonen var størst for de åtte som interagerte med sin egen hund. Cole et al. (2007) forsket på pasienter med hjertesvikt (n=76) som fikk 12 minutter med DAI med en frivillig teraphund

og hundefører. Pasientene hadde reduserte adrenalin- og noradrenalinnivåer under og etter intervensjonen, samt reduksjon i blodtrykk, sammenliknet med pasientene som fikk normal pleie.

I en metaanalyse ble effekten til DAI undersøkt i forbindelse med å lindre atferdsmessige og psykologiske symptomer hos mennesker med demens (Hu et al., 2018). Denne viste god effekt i å lindre uro og depresjon. Metaanalysen tok for seg fem randomiserte kontrollerte studier og fem kvasi-randomiserte forsøk. Totalt hadde disse 413 deltakere. Studien antyder at DAI kan være med som et støttende tiltak i behandling av spesifikke symptomer, men ikke nødvendigvis for å forbedre kognitiv funksjon eller fysiske evner. Studien slår fast at bruk av DAI kan være helsefremmende, og understreker at det er et alternativ som unngår risikoen knyttet til medikamentell behandling.

I artikkelen «Does animal-assisted therapy work» gjennomgår Kapustka og Budzyńska (2020) forskningslitteratur rundt effektiviteten til DAI publisert mellom 2000 og 2019. Her finner de at forskningen rundt DAI mangler standardisering. Noen av prosjektene manglet kontrollgrupper, hadde for lite utvalg av forskningsobjekter eller ikke mulighet til å undersøke langtidseffekter. Her foreslår de dermed en standardisering av fagterminologi og en metode for å samle data i prosjekter. De legger dog vekt på at det er mange lovende resultater i forskningen som finnes, og de bekrefter at forskningen som gjøres og viser til positive resultater er økende i miljøet (Kapustka & Budzyńska, 2020).

2.3 Felles teoretisk rammeverk

Musikkterapi og DAI har grunnlag i mange av de samme teoriene, og jeg vil derfor trekke frem noen av disse for å lage et felles teoretisk rammeverk. Gjennom utdanningen i musikkterapi og kursene i DAI har jeg fått innblikk i flere teorier som går på tvers av de to intervensjonstypene. Jeg ønsker her å trekke frem de felles relevante teoriene for å lage det teoretiske rammeverket.

2.3.1 Livskvalitet

Problemstillingen i oppgaven søker å finne ut hva kombinasjonen gjør for livskvaliteten til informantene og deres klienter. Livskvalitet er et sentralt konsept innenfor både musikkterapi og DAI. Dyr kan være med å øke livskvalitet ved å være en sosial støtte, en støtte for å motvirke

ensomhet og depresjon, fungerer som en motivator og ha en fysisk beroligende effekt (Hart & Yamamoto, 2019, s. 89–96). Livskvalitet innenfor den musikkterapeutiske konteksten kan være relatert til vårt emosjonelle liv, vår mestringstro, våre sosiale relasjoner og vår forståelse av meningen med livet. Gjennom dette kan ‘musikkering’ bidra gjennom å være en kilde til livsglede, ‘agency’, ‘empowerment’, sosial kapital og å skape en ‘sense of coherence’ i livet² (Ruud, 2010, s. 111).

2.3.2 Salutogenese og sammenheng

Aaron Antonovsky anses for å være pioneren innenfor det salutogenetiske helsesyntet. I «Handbook of Salutogenesis» (2022) gjøres det rede for utviklingen av fagfeltet og hvordan helsesyntet anvendes i dagens samfunn. Her refererer Monica Eriksson til Antonovsky og forklarer salutogenese med utsagnet: «Health is movement on a continuum of ease and disease» (Eriksson, 2022, s. 63). Dette handler om at helse er et spekter, og istedenfor å se på mennesker som syke eller friske, har man et helsesyn som sier at alle har helse, men at denne kan bedres. Et slikt syn på helse kan knyttes til livskvalitet, som begge er subjektive forståelser av oss selv (Ruud, 2010, s. 110).

I studien «Sense of coherence and physical health» har Galletta et al. (2019) undersøkt mennesker med kroniske sykdommers følelse av sammenhengen mellom deres fysiske helse, relatert til livskvalitet, og deres følelse av *sense of coherence*, som her oversettes til opplevelse av sammenheng. Her forklarer de at Antonovsky la vekt på det faktum at alle mennesker må forholde seg til kaoset av at ting forandrer seg (Galletta et al., 2019). Mennesker som har overskudd til å identifisere problemer og finne ressurser til å løse disse antas derfor å ha en sterkere opplevelse av sammenheng (Galletta et al., 2019).

2.3.3 Bruk av ressurser

Rolvstjord (2008) har skrevet om ressursorientert musikkterapi, som handler om å styrke sterke sider hos klienten (s. 125). Musikk kan fungere som en helseressurs, gjennom hvordan musikken anvendes og på hvilke måter. Musikken kan både være med på å konstruere en identitet og skape sosiale relasjoner (Rolvstjord, 2008, s. 131). Her påpekes det at musikk er noe som kan bli en helseressurs når vi tar den i bruk og dermed få en betydning for det enkelte mennesket. Det legges også vekt på at musikken har et ‘terapeutisk’ repertoar, og at det på den

² Disse uttrykkene brukes på engelsk da det ikke finnes noen god norsk oversettelse for dette.

måten kan være med å bidra til å bedre menneskers mentale helse på flere forskjellige måter. Gjennom tilpasning, samarbeid og forståelse vil musikkterapien være ressursorientert (Rolvjord, 2010, s. 74). Musikkterapeuten kan spille på sine egne og klientens ressurser, og gjennom dette ha mange tilpasningsmuligheter.

‘Ressursorientering’ er ikke et like utberedt begrep innenfor DAI, selv om det ligger til grunn i mye av arbeidet de gjør. IPT i Norge skriver at de ønsker å utnytte ressursene som gården og bonden har som et alternativ til tradisjonelle tjenester i kommunen (Inn På Tunet Norge SA, u.å.) De skriver også at et tilbud på en IPT-gård skal gi mestring, utvikling og trivsel. Inn i dette kan man lese at de jobber på en ressursorientert måte.

Innenfor DAI velger jeg her å legge vekt på tilpasningsmulighetene, og hvordan det gjør DAI ressursorientert. Mulighetene som ligger i valg av dyreart, intervensjonstype og aktivitet gjør at terapitypen kan anvendes på flere måter overfor flere ulike brukergrupper. Variasjonen mellom bruk av alt fra marsvin til hest, kjæledyr til produksjonsdyr, gjør at den enkelte klienten kan få mange ulike opplevelser i møte med terapien, og terapeuten har mange ulike verktøy å spille på. I tillegg vil det være større mulighet for variasjon hos en tilbyder som har flere dyreslag og aktiviteter tilgjengelig, slik som på et gårdsbruk.

2.3.4 Mestringstro

Mestringstro, eller ‘self-efficacy’-teorien er skapt av Albert Bandura (1994). Dette er en sentral teori både innenfor musikkterapi og DAI. Bandura beskriver dette som menneskers tro på deres egne evner, og at jo større tro mennesker har på egne evner, jo bedre takler de større og vanskelige oppgaver. For å skape sterk mestringstro, skriver han, at det er viktig å gi mennesker opplevelser av mestringsfølelse. Menneskers mestringstro har innflytelse på hvordan vedkommende tenker, føler, hvordan de oppfører seg og hva som motiverer dem.

Bandura (1994) forklarer fire måter man kan styrke menneskers mestringstro på; den første er å gi dem mestringsfølelse gjennom ulike aktiviteter og gjøremål, den andre metoden er å se andre mennesker som er lik seg selv mestre noe gjennom vedvarende arbeid og innsats. Jo likere man er modellen man observerer, jo mer vil observasjonen av den andres mestring påvirke ens egen mestringstro. Sosial innflytelse er den tredje, hvor det beskrives at andre folks muntlige overtalelse kan føre til at mennesker legger inn større innsats i det som skal gjennomføres. Det er dog lettere å overbevise folk om at de ikke får til noe gjennom muntlig samtale enn det

motsatte. Dersom noen får en urealistisk tro på egne evner gjennom muntlig overtalelse, vil dette veldig raskt motbevises gjennom skuffende resultater. Folk som er gode på å bygge opp under andres mestringsstro bygger folk opp gjennom muntlig innflytelse, samtidig som de legger til rette for aktiviteter som gir dem mestringsfølelse. Dette skjer gjerne gjennom selvforbedring, heller enn å vinne over andre. Mennesker tolker også ofte sine fysiske og psykiske tilstander, og bruker dette til å vurdere om de klarer å gjennomføre noe som er krevende. Den fjerde metoden er altså å redusere stress og endre deres eventuelle feiltolkning av egen fysisk tilstand. Det er deres egne vurdering av fysiske og psykiske tilstand som er utslagsgivende for om de tror de klarer å gjennomføre noe som er krevende. Det vil derfor kunne hjelpe med noen andres blikk utenfra for å gjøre tanken mer realistisk.

2.3.5 Det gylne øyeblikket og flyt

Gro Trondalen har skrevet «A Moment is a Moment is a Moment» som tar for seg gylne øyeblikk innenfor musikkterapien (Trondalen, 2007). Gylne øyeblikk er en teori som er svært relevant innenfor begge terapitypene i denne oppgaven, da de gylne øyeblikkene står sentralt innenfor arbeidet de ulike informantene gjør. Trondalen skriver at musikk utfolder seg i tid, samtidig som det oppleves *i* øyeblikket, og at musikken og opplevelsen av tid i det er en subjektiv opplevelse (Trondalen, 2007, s. 576). Hennes bruk av ordet 'øyeblikk' baserer seg på at musikkens nå er en helhet, hvor 'der vi kommer fra', 'det som er' og 'dit vi skal' henger sammen og skaper samspillet 'nå'. «Gylne øyeblikk» står dermed for noe bevegelig, noe som går fra én ting over til noe annet. Derfor vil ikke nødvendigvis dette øyeblikket være like mye knyttet til den faktiske tiden som den er knyttet til musikken, og at et øyeblikk i musikken både kan være et mikrosekund eller flere minutter. Det å oppleve et gyllent øyeblikk i musikkterapien knytter seg til den mellommenneskelige tilknytningen, relasjonen og emosjonell tilgjengelighet gjennom samspill (Trondalen, 2007, s. 577).

Denne subjektive oppfattelsen av tid er knyttet til våre sanseinntrykk, og oppleves som en form for flyt over tid (Trondalen, 2007, s. 576). Denne opplevelsen av tid er knyttet til personen som helhet og den opplevelsen springer ut fra selvet. Dersom mennesker opplever flyt er det vanlig at man mister kontrollen over sin selvbevissthet. Csikszentmihalyi et al. (2014, s. 231) refererer til Mead: «the 'me' disappears during flow, and the 'I' takes over». Grensen mellom menneske og handling forsvinner, og man opplever gjerne en følelse av kontroll. Det legges spesiell vekt på at man typisk slipper følelsen av frykt for å miste kontrollen. For at det skal oppnås må det være tydelige mål, balanse mellom grad av utfordring og egen vurdering av evne, og tydelig,

umiddelbar tilbakemelding (Csikszentmihalyi et al., 2014, s. 322). Dersom disse punktene er på plass, vil man ha muligheten til å oppnå en følelse av 'flow'.

2.3.6 Tilstedeværelse

Det norske akademis ordbok definerer tilstedeværelse som 'det å være til stede ; nærvær' (Det Norske Akademi for Språk og Litteratur, 2024). Jeg tolker dette som å være to ting, både det å være til stede i nuet, og det å være fysisk til stede. I Johanssons (2017) doktorgrad om gjentakelse i musikkterapi trekker hun frem tilstedeværelse. Her handler det om terapeutens fysiske tilstedeværelse sammen med klienten, det å sitte nær, gi blikkontakt og være tydelig med mimikk og kroppsspråk, samt en tilstedeværelse i samhandlingen med klienten 'her og nå' (s. 135-136). Tilstedeværelsen kan også knyttes til vår oppfattelse av tid. «Tid er i menneskers liv fenomenologisk knyttet til kroppslig og mental opplevelse av rytmisitet, sammenheng og kontinuitet» (Johns, 2017). Gjennom dette forklarer Johns den menneskelige oppfatningen av tid, og hvordan dette kan henge sammen med musikalske fenomener som rytme. Musikken kan dermed være med å påvirke vår tilstedeværelse.

Tilstedeværelsen knyttes til følelsen av et 'her og nå' og det å være tilstede i nuet, det nåværende øyeblikk (Janset, 2020, s. 11). Stern, (2007) beskriver bevissthet som «prosessen det er å være oppmerksom på at man er oppmerksom» (s. 132). Jeg ønsker her å knytte bevissthet opp mot tilstedeværelse, da det å være bevisst på seg selv vil kunne føre til en sterkere tilstedeværelse i nuet. Det å kjenne en kroppslig tilstedeværelse er også sentralt innenfor DAI. Her vil nærværet til et dyr kunne være med på å endre et menneskes bevissthetstilstand. Ogden et al. (2006) skriver om hvordan de kan hjelpe sine klienter til å lære å kjenne sin kropp innenfra, og de bruker en «bottom up» tilnærming med utgangspunkt i kroppslige fornemmelser, sansinger, bevegelser og følelser. «Mindful observation of here-and-now experiences changes information processing» (Ogden et al., 2006, s. 169). Dersom mennesket skal være tilstede vil det altså være en kroppslig fornemmelse inne i bildet, noe som kan forsterkes, blant annet med samvær med et dyr.

2.4 Relasjon og kommunikasjon

Til slutt ønsker jeg å ta for meg relasjonen og kommunikasjonen i terapien, da dette er sentrale tema innenfor denne kombinasjonen. Mennesket nærer seg både i tette, stabile relasjoner og

ved korte, forbigående. «[...] alt kommuniserer, og vi tolker og gir fenomener mening i møtet med verden» (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 36). Ved å legge til et ekstra ledd gjennom musikk og/eller dyr blir det et større relasjonsnettverk å forholde seg til i terapien, og det er gjennom kommunikasjon relasjonene dannes (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 28).

2.4.1 Relasjon

Relasjoner er sentralt innenfor musikkterapi og DAI, og er noe som påvirker terapien i stor grad. En menneske-dyr-relasjon må være gjensidig og være basert på frivillighet, i tillegg til at den bør bidra positivt til livskvaliteten for begge parter (Fine & Beck, 2019, s. 39). Fine og Beck (2019) skriver om tre teorier som forklarer dyr-menneske-relasjonen; teorien om at dyr fungerer som sosial støtte, tilknytningsteorien og biofilhypotesen (s. 40). De to første er knyttet til følelsen av å være betydningsfull for noen andre. Biofilhypotesen baserer seg på menneskets innebygde ønske om å danne relasjoner og knytte seg til andre levende vesen, i tillegg til å forstå og ha en tilknytning til naturen (Fine & Beck, 2019, s. 41). Mennesker har generelt et ønske om å bygge opp sterke relasjonelle bånd til de rundt seg (Tidball, 2012). Dyr kan fungere som en sosial støtte for menneskene rundt seg (Parish-Plass & Oren, 2013, s. 52). Dyret kan også vekke minner i mennesket og gi tilgang til fysisk nærhet (Oren & Parish-Plass, 2013, s. 12). Mennesker har et iboende behov for fysisk nærhet, og fysisk nærhet til et dyr kan være beroligende, redusere angst og skape tillit (Oren & Parish-Plass, 2013, s. 23).

Parish-Plass og Oren (2013, s. 53–54) skriver om terapeut-dyr-klient-relasjonen som et triangel. Alle hjørnene i triangelet har en relasjon til hverandre, hvor alle kommuniserer med hverandre. De tre kan variere på om de kommuniserer to og to eller alle tre samtidig. Dersom klient og dyr interagerer kan terapeuten observere dette og gjennom dette få et annet inntrykk av klienten enn hen ellers ville hatt tilgang på. Klienten kan også kommunisere med terapeuten gjennom dyret (Parish-Plass & Oren, 2013, s. 54). Samtidig fungerer dyret også som en støtte for terapeuten, og være til hjelp der terapeuten kanskje kommer til kort (Oren & Parish-Plass, 2013, s. 27–28).

«[...] enkeltindividets virkelighet blir sett som grunnleggende relasjonell» (Trondalen, 2008, s. 30). Dette gjør at relasjoner også er helt grunnleggende innenfor terapi som består av både indre og ytre forhold hos klient og terapeut (Trondalen, 2008, s. 30). Brandalise (2009) fremstiller et terapeut-musikk-klient triangel av relasjoner. Han skriver at denne relasjonen baserer seg på kommunikasjon, og at sang kan fungere som en samtale mellom terapeut og klient i musikkterapien. Gjennom sangen kan klienten uttrykke sine følelser til terapeuten. Dette kan

være en ufarliggjørende måte for klienten å kommunisere et budskap til terapeuten, noe vedkommende ikke tør å si.

Et slikt triangel av relasjoner kan også kalles en triadisk modell eller en treleddet relasjon (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 51/56). Denne modellen kan brukes om alle profesjonelle møter, hvor profesjonsutøveren og klienten møtes om en felles sak. Dette omfattes som regel om noe man kommuniserer rundt. Mennesker deler dermed en aktivitet, og samhandlingen og oppmerksomheten deres vil dermed dreies rundt dette.

Dyret har også en relasjon til musikken. Dyrets lyder kan knyttes opp mot musikken, og sammenliknes, da det kan ha mange av de samme elementene. Fuglesang er for eksempel både rytmisk og melodisk (Snowdon, 2021). Det er vanskelig å finne noen konsise svar i forskningen på dyrs forhold til musikk, da det brukes ulike former for musikk, noe som gjør grunnlaget for sammenlikning krevende. Samtidig er dyrs sensitivitet for lyd ulik menneskers, og den er ulik mellom ulike arter (Snowdon, 2021).

2.4.2 Sosial kapital

Sosial kapital er en teori som handler om at mennesker har ulik sosial kapital ut ifra sitt sosiale nettverk, og deres nettverks videre tilknytning til andre nettverk. Kapital er et begrep som ofte knyttes til ressurser innenfor økonomien, men som her brukes om et menneskes sosiale ressurser. Robert Putnam skrev rundt denne teorien i 2000 i boken «Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community». Han skriver: «The core idea of social capital theory is that social networks have value. [...] social capital refers to connections among individuals – social networks and the norms of reciprocity and trustworthiness that arise from them» (Putnam, 2000, s. 18–19).

Putnam baserer sin teori på flere forskeres arbeid, blant annet sosiologen Pierre Bourdieu (1984). Han legger vekt på to komponenter i sosial kapital, relasjonen mellom individene, som også skaper forpliktelser mellom de involverte, og ressurser, hvilke ressurser som blir tilgjengelige gjennom relasjonen. Nettverkene skaffer dermed goder og fordeler for gruppens medlemmer. Det er ikke bare relasjoner, men også materielle eller symbolske ressurser er viktig (Bourdieu, 1984).

Simon Procter (2011) setter sosial kapital inn i musikkterapeutiske rammer. Han knytter dette sammen med gjennom musikalske felleskap. Det kan være band, kor, korps, orkester eller liknende.. Gjennom musikk kan mennesker få en opplevelse av tilhørighet, tillit og fellesskap fordi musikk ofte er en sosial aktivitet. For noen mennesker kan det være vanskelig å ta i bruk de sosiale egenskapene som følger med i musikkaktiviteter. Dette kan musikkterapeuten gjøre tilgjengelig for dem, og det er disse menneskene som kan ha stort utbytte av å oppleve mestring gjennom musikkterapien (Procter, 2011, s. 253).

Sosial kapital er også et begrep som blir tatt opp i sammenheng med DAI. Phil Arkow (2019) skriver at kjæledyr kan bidra til bedre samfunnshelse, blant annet kan det å eie en hund oppmuntre fremmede til å kommunisere med hverandre og samarbeide. Det fører også til bedre fysisk helse, i tillegg til at det gir en økt følelse av trygghet i et lokalsamfunn (Arkow, 2019, s. 79).

2.4.3 Kommunikasjon

Musikken kan gi klientene mulighet til å kommunisere gjennom ressurser og fantasi, samtidig som de får muligheten til å bruke sine lekne sider (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 136). Det menneskelige uttrykket har mange musikalske elementer som rytme, tempo, dynamikk og form. Rundt de musikalske kvalitetene i kommunikasjon og samspill velger Tønsberg og Hauge (2008) å trekke frem rytmiske element som spesielt fremtredende (s. 90). Rytmer regnes her som grunnleggende for menneskers kommunikasjonsevne. Samspill er et begrep som trekkes inn i kommunikasjonen, og blant annet barns tilknytning til mors stemme, og deres respons på moderlig sang, kan vise til en form for samspill i kommunikasjonen. Det er spennende å se på den rytmiske delen av kommunikasjon opp mot samspillet med dyr.

Eide og Eide (2017, s. 378) skriver om Daniel Sterns forskning og teori rundt spebarnets kommunikasjon med mor og andre sentrale personer. Han beskriver barnets kommunikasjon fra fødselen av som samspill og bevegelse, lyd, pust, berøring og rytme. Her skriver de om barnets medfødte evne til å kommunisere nonverbalt med menneskene rundt seg, hvor blant annet kroppsspråk, berøring og stemmens klang er sentralt. Dette kan vise medfølelse, omsorg og følelser (Eide & Eide, 2017, s. 146–148). Kroppsspråket kan også være en inngangsport til klienten, bevisst eller ubevisst, som går utenom det verbale. Denne non-verbale kommunikasjonen mellom klient og terapeut kan brukes av terapeuten for å forstå klienten bedre (Oren & Parish-Plass, 2013, s. 8).

Kommunikasjon med dyret kan skje på mange plan, og Oren og Parish-Plass (2013) skriver at det kan skje på det sensoriske planet (syn og lyd), som et sosialt mellomledd (ved å skape sosiale situasjoner som kan lage ulike assosiasjoner) og være til hjelp i å kommunisere følelser og innhold fra ens indre verden (s. 17). Her vil dyret være til hjelp i den terapeutiske settingen, både for terapeut og klient, ved å gi klienten hjelp til å uttrykke seg, og terapeuten et annet grunnlag for å forstå klienten. Oren & Parish-Plass (2013) skriver også:

In the here and now, the therapist is an ever-present observer of, and sometimes partner to, the client's experiencing within the interaction with the animal, making way for reflection, clarification, and discussion of what happened in that interaction (s. 17).

Gjennom dette kan terapeuten kommunisere med klienten om hva som skjedde, noe som kan gjøre at de begge forstår dette bedre gjennom felles refleksjon. Dette kan være en styrke, og noe som ufarliggjør den terapeutiske relasjonen gjennom et tredje ledd.

2.5 Oppsummering teoridel

Denne teoridelen har gjort rede for tidligere teori innenfor kombinasjonen gjennom litteratursøk og forskjellene innenfor forskningsgrunnlaget i musikkterapi og DAI. Dette har blitt lagt frem for å gi leseren en bedre oversikt over hvilket landskap det teoretisk sett er å orientere seg i fra før. Kombinasjon av terapiformer er ikke nytt, men denne formen for kombinasjon er relativt utforsket.

Mange av de samme teoriene ligger til grunn for de to terapiformene. Et salutogenetisk helsesyn går hånd i hånd med et ressursorientert syn, hvor man tar i bruk menneskers ressurser for å gi dem muligheten til å forbedre sin egen helse (Rolvjord, 2008). I tillegg vil en behandler kunne gi sin klient øvelser som gir klienten flere opplevelser av mestring for å øke vedkommende sin mestringstro. Dette til sammen vil potensielt kunne bedre klientens livskvalitet, og dette er kvaliteter som både musikkterapi og DAI har i bunnen av sitt arbeid. I tillegg har de fellestrekk innenfor det relasjonelle, i tillegg til alternative måter å kommunisere på.

3. METODE

I dette kapittelet skal jeg ta for meg min valgte forskningsmetode; fokusert etnografi, og beskrive hvordan jeg gikk frem for å gjennomføre studien. Det inkluderer da det teoretiske grunnlaget innenfor metoden, som jeg har tatt utgangspunkt i for å kunne gjennomføre forskningen, i tillegg til en beskrivelse av datainnsamlingen, transkribering og kondensering av intervjuene, gjennomgang av de deltakende observasjonsnotatene og de etiske aspektene ved forskningen. Til slutt vil jeg gå igjennom oppgavens analysemetode.

3.1 Vitenskapsteoretisk tilnærming

Jeg baserer meg i en posthumanistisk tilnærming. Jeg har latt meg inspirere av Ruud (2020) sine refleksjoner rundt musikkterapiens teoretiske tilnærming, og kritikk til å knytte seg for tett opp til en av dem. Han legger frem en posthumanistisk teori, som kommer som en motsetning til den humanistiske tanken som blant annet setter mennesket i sentrum som den overlegne art. Med de utfordringer verden i dag står overfor, med tanke på naturkriser, kriger og økte forskjeller i samfunnet er det på tide at helseprofesjonene søker å påvirke dette der de kan (Ruud, 2020). Uten at musikkterapien nødvendigvis må knyttes opp til den posthumanistiske tilnærmingen, kan vi ta inspirasjon fra den med tanke på vårt behov for fellesskapsløsninger.

I denne studien ønsket jeg å observere og forsøke å forstå hvordan de ulike informantene tenker i sitt arbeid, og hvorfor de arbeider slik de gjør. Dette passer godt inn i en hermeneutisk vitenskapsteori. Hermeneutikken åpner opp for tolking og er situasjonsbestemt. Én tolkning er nettopp det, kun én tolkning (Wheeler & Kenny, 2005, s. 66). Ruud understreker at kvaliteten på forskningen er viktig, men at tolkningen av denne er vel så viktig (Ruud, 2008, s. 23). En hermeneutisk forankret forsker innen musikkterapien vil nærme seg sitt datamateriale med ønske om å forstå de andre menneskene gjennom sin intuisjon og empati (Johansson, 2016). Gjennom intervju kommer det også et relasjonelt og dialogisk perspektiv inn i forskningen, noe som kan knyttes til Gadammers begrep «forståelse», som omhandler to personer som sammen kommer frem til en forståelse av noe gjennom dialog (Gadamer, 2003, s. 385). Forskerens meninger og forutinntatte tanker vil også påvirke utfallet av forskningen, og dette viser hvordan etnografisk tolkning relateres til hermeneutikk (Stige, 2005). Hermeneutikken handler altså om en refleksivitet rundt at vi som forskere går inn i analysen med en subjektivitet, og at vår tolkning av stoffet kun er vår og informantenes tolkning av et tema. Forskeren er dermed ikke

helt nøytral, men bør ha oversikt over det teoretiske bakteppet, og møte informanten med et åpent sinn og en «bevisst naivitet» (Tanggaard & Brinkmann, 2012, s. 27).

Hermeneutikken handler ikke om å nå inn til kjernen, men å forstå et fenomen ut fra noens fortolkninger (Johansson, 2016). Dette omhandler vår *livsverden*, og å bruke den som utgangspunkt for våre vitenskapelige undersøkelser. Johansson (2016) refererer til Heideggers teori om at vår væren alltid vil være *væren-i-verden*, og at vi aldri kan stille oss nøytrale til at vi som subjekter påvirkes av våre inntrykk, og at vi ikke kan observere den som nøytrale og isolerte subjekter. Vi har en konkret relasjon til verden, og den må vi forholde oss til inn i forskningen. Man kan dog «møte verden med undring» (Merleau-Ponty, 2002, s. xv).

Jeg plasserer meg i dette prosjektet innenfor en hermeneutisk tilnærming, hvor jeg møter mitt prosjekt med min forforståelse, og ønsker å være refleksiv overfor at det jeg kommer frem til gjennom studien kun er min tolkning av funnene. Jeg tar med meg mine forkunnskaper inn i prosjektet, og bruker dette for å tolke deres arbeid og prøve å forstå fenomenet gjennom dette.

3.2 Fokusert etnografisk forskning

«Når forskning er kvalitativ, betyr det vanligvis at man interesserer seg for hvordan noe gjøres, sies, oppleves, framstår eller utvikles» (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s. 11). Den kvalitative forskningen rommer mange forskningsmetoder, med fellesnevner i undersøkte *kvaliteter* i den menneskelige erfaringen. Det innebærer også forskeren sin tolkning av menneskelige opplevelser i gitte situasjoner (Nelson et al., 1992). Det vil være relevant å bruke kvalitativ forskning i oppgaver som omhandler smale interessefelt og praksiser, og den vil kreve kreativitet samtidig som den krever struktur drevet frem av empiri og teori (Tjora, 2017, s. 24).

Jeg ønsket i utgangspunktet å reise ut til de menneskene jeg visste at arbeidet med en form for kombinasjon mellom musikk og dyr, og studere dem i arbeid, for så å samle kunnskapen og sammenlikne denne. Jeg ble da gjort oppmerksom på at en slik deltakende observasjonsstudie med tilknyttet intervju passet inn under det som heter etnografi. I dette tilfellet falt det konkret under fokusert etnografi, da min observasjonsperiode hos informantene ikke varte mer enn noen få dager. Det var viktig for meg å også inkludere kvalitative intervjuer, da jeg ønsket å fremme informantenes stemme og kunnskap gjennom studien, og ønsket at de skulle få fortelle meg sin historie med sine vinklinger og erfaringer som bakteppe for at jeg skulle få et så godt bilde av

deres arbeid som mulig. Kvalitative forskningsintervjuer er en relativt vanlig forskningsmetode innenfor det musikkterapeutiske fagfeltet, da dette er en god måte å fremme informantenes stemme og erfaringer. Å utføre kvalitativ forskning innebærer å søke innsikt i informantenes synspunkter og opplevelser (Postholm, 2005, s. 17).

Etnografi er satt sammen av to greske ord, *ethnos* som betyr 'folk' og *graphia* som betyr 'skrive' (Det Norske Akademi for Språk og Litteratur, 2023). *Etnografi* kan altså beskrives som å skrive om menneskers levesett, og dermed forske på dette.

[...] it is possible to describe ethnography as fieldwork and interpretation, that is, as the gathering of empirical material through prolonged presence in the field supplemented by analyses and interpretations informed by relevant theory (Stige, 2005, s. 396).

I Wheeler sin samling «Music Therapy research» skriver Stige et kapittel om etnografisk forskning (Stige, 2005). Her forklarer han den etnografiske forskningen baserer seg på at forskeren ønsker å fordype seg i et miljø for å undersøke meningen ved det de observerer, gjennom å lære *av* menneskene heller enn å forske *på* dem. Typiske metoder for den etnografiske forskningen er deltakende observasjon, intervju, tolking av tekst eller gjenstander og bruk av feltnotater. Gjennom forskningen plasserer forskeren seg innenfor en sosial setting som observatør i tillegg til å gjennomføre intervju med informanter for å få et innblikk i omstendigheter rundt det som skjer. I tillegg tolker forskeren gjenstander som sangtekster eller tegninger og tar feltnotater for å lage konturer av inntrykk, ideer og tolkninger underveis i observasjonen. Feltnotatene vil da kunne trekke linjer mellom de andre metodene gjennom rådata, personlig informasjon, tolkninger og skisser av den kommende forskningsprosessen.

Den fokuserte etnografien vil likne på dette overordnet, men vil basere seg på kortere besøk hos informantene. Dette krever mer av datainnsamlingen til forskeren for å få nok data å analysere senere i prosessen. Samtidig lønner det seg at forskeren har en god forforståelse av miljøet hen skal inn i på forhånd. Dette gjør det lettere å gjennomføre en god observasjon på kortere tid i feltet (Knoblauch, 2005).

Den fokuserte etnografien var et naturlig valg i denne masteroppgaven, da den inneholdt alle metodene jeg ønsket å ta i bruk og jeg hadde relativt god kjennskap til feltet fra før. I tillegg var det naturlig at jeg ikke hadde tid til en mer dyptdykkende observasjonsperiode, da dette måtte kombineres med studiet på høstsemesteret. Informantene er lokalisert flere ulike steder i landet,

så det lot seg kun gjøre å oppholde seg der noen få dager. Ut over dette åpner den fokuserte etnografien opp for at jeg kan fortolke stoffet jeg samler inn.

3.2.1 Deltakende observasjon

Deltakende observasjon er en essensiell del av den fokuserte etnografien, da dette legger grunnlag for å observere mennesker i sin naturlige situasjon. Det gir forskerne mulighet til å studere sosiale situasjoner som de involverte ikke selv er klar over og tolker selv. Dette gjør at man kan få tak i perspektiver som ikke ellers ville kommet frem i et vanlig intervju (Tjora, 2017). I og med at denne studien søker å utforske hva tre informanter gjør i sitt arbeid, er det naturlig å inkludere deltakende observasjon som en del av datagrunnlaget.

I dette forskningsprosjektet har jeg vært deltakende observatør hos de tre hovedinformantene. Det blir da et viktig spørsmål hvor mye en deltakende observatør faktisk skal delta, om man skal være aktiv eller passiv. Man kan uansett aldri ha helt kontroll over sin egen rolle i en gitt situasjon, og må være fleksibel og klar for å endre plan på kort tid dersom det er gunstig for observasjonen (Tjora, 2017). Det var viktig for meg å gå inn i observasjonen med refleksivitet rundt at min tilstedeværelse kunne påvirke arbeidet til informantene, og at det ville kunne påvirke deres samspill med sine klienter. I deltakende observasjon vil man kunne føle seg som et fremmedelement, spesielt over kortere observasjonsperioder, da man ikke rekker noen tilvenning over tid (Tjora, 2017, s. 70). Dette problemet ble minsket i dette prosjektet, da jeg hadde vært innom alle informantene på forhånd for å hilse på og gjøre meg kjent gjennom et kort besøk. Likevel ble verken jeg eller klientene helt vant til min tilstedeværelse gjennom de to til tre dagene jeg var hos informantene. Min tilstedeværelse vil nok uansett ha en 'forskningseffekt' som påvirker informantenes og klientenes handlinger, noe jeg tar med meg inn i refleksjonen (Tjora, 2017, s. 71).

3.2.2 Feltnotater

Feltnotater er resultatet av observasjonen, og det danner det empiriske grunnlaget for videre analyse. Mine feltnotater ble skrevet underveis i observasjonen hvis det skjedde noe jeg ønsket å få ned så nøyaktig som mulig, og en lengere beretning ble skrevet rett etter at observasjonsdagen var avsluttet. Jeg forsøkte da å skrive ned de aktivitetene som hadde skjedd i løpet av dagen i så mye detalj som mulig, og skrev også ned mine egne refleksjoner rundt det jeg hadde observert i etterkant av alle observasjonsdagene. Et godt observasjonsnotat

kombinerer flere ‘observasjonsmodi’, som reflekterende, undrende eller fortolkende, og for at den skal gi mening er det viktig at forskeren går inn i observasjonen med innsidekunnskap (Tjora, 2017, s. 96–97).

3.2.3 Semi-strukturert intervju

Kvale og Brinkmann (2015) skriver om semistrukturert livsverdenintervju, og forklarer det som en planlagt og fleksibel samtale hvor forskeren har som mål å høste informasjon og beskrivelser av intervjupersonens verden. Intervjuer har da som mål å fortolke det som blir fremlagt av meninger og fenomener. Et semi-strukturert intervju har noen planlagte spørsmål som fungerer styrende i intervjuet, men som man kan avvike fra. Det gjør at man kan følge den historien som informanten ønsker å fortelle (Tanggaard & Brinkmann, 2012, s. 28).

Jeg ønsket å bruke semi-strukturert intervju for å få med mine hovedpunkter i intervjuet, men samtidig ha en flytende samtale med informantene, som lot dem fortelle det de syntes var viktig å få frem. På forhånd lagde jeg en intervjuguide (se vedlegg 4 & 5) som utgangspunkt for de fem intervjuene. Intervjuet med hovedinformantene hadde en åpen stil, hvor jeg stilte løse spørsmål som kunne ta samtalen i flere forskjellige retninger. Intervjuene med metningsinformantene tok sted etter hovedinformantene, og til disse stilte jeg spørsmål mer direkte rettet mot teori og musikkterapispesifikke temaer. Intervju med informantene ble gjennomført enten fysisk eller digitalt mellom 40 min og 2 timer, ut ifra behov og informantenes eget ønske. I utgangspunktet ønsket jeg at dette skulle gjennomføres etter andre dag med observasjon, før den tredje, for at jeg skulle få mer innblikk i hvordan informantene tenkte i arbeidet, før jeg observerte den siste dagen. Dette lot seg gjøre med to av tre hovedinformanter. I etterkant ble opptakene av intervjuene transkribert, kondensert og kodet, som jeg kommer tilbake til i kapittel 3.3.

3.3 Rekruttering av informanter

Gjennom årene har jeg fått en viss oversikt over ulike folk i Norge som driver med en form av denne kombinasjonen. Dermed har rekrutteringen til prosjektet skjedd gjennom mitt nettverk, og etter både mitt og mine informanters kjennskap er det ikke så mange som jobber med kombinasjonen på denne måten. Derfor er jeg veldig takknemlig for nettverket mitt, og for at informantene mine takket ja til å være med i prosjektet.

Siden det er så få som arbeider med denne kombinasjonen, krever dette også at jeg måtte se utenfor musikkterapifeltet og finne mennesker som driver både med musikk og dyr på flere forskjellige måter. Av alle involverte er det altså kun jeg selv som har utdanning innenfor både musikkterapi og DAI. Det blir derfor min jobb å sette deres arbeid inn i de rammene som kreves. Inkludering av fagfolk utenfor musikkterapifeltet er begrunnet i det smale utvalget mennesker som jobber på denne måten. For å opprettholde anonymiseringen har mine hovedinformanter fått pseudonymer og metningsinformantene blir kalt M1 og M2, i tillegg til at alles kjønn er randomisert. Informantenes klienter og hundene som omtales i oppgaven har også fått dekknavn.

Informant nummer 1, heretter kalt «Odin», er utdannet musikkterapeut og jobber på sin egen IPT-gård. Her har han dagtilbud i ukedagene for en gruppe hjemmeboende, yngre personer med demens. Odin bruker altså gården, gårdsdyrene og miljøet rundt i sitt arbeid, samt musikkterapi. Odin har ingen formell utdanning innenfor DAI, men arbeider sammen med sin mor som har vært IPT-tilbyder i mange år, og har mye erfaring med dette.

Informant nummer 2, heretter kalt «Anne», er en utdannet musikkpedagog som jobber på en spesialskole tilknyttet Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk. Her har hun med seg sine hunder i sitt arbeid. Disse er hennes medarbeidere, og er sammen med henne på musikkrommet hun arbeider på. Anne bruker hund og musikk sammen i tilknytning til enetimer med elever på skolen. Anne har utdanning innenfor DAI, og har godkjente skolehunder gjennom Dyrebar Omsorg³.

Informant nummer 3, heretter kalt «Erik», er en utdannet fysioterapeut som én dag i uka jobber på en IPT-gård med sine klienter. Her har han sine klienter oppå hesteryggen som en del av en fysioterapeutisk behandling. Det er flere ulike klienter på dette tilbudet som Erik driver privat i samarbeid med IPT-gården.

³ Dyrebar Omsorg er en av Norges største aktører innen dyreassisterte tiltak. De står for forskning, utdanning og er ansvarlige for mange tilbydere av tiltak rundt omkring i Norge. Gjennom dem kan man sertifiseres som team med sitt dyr, bl.a. hund, noe som innebærer egnethetstest og praktisk prøve med sin hund. <https://www.dyrebaromsorg.no/skolehund-terapihund>

I tillegg har jeg gjennomført to metningsintervjuer med to informanter som har erfaring med kombinasjonen, men som ikke jobber med dette per dags dato. Disse informantene er begge utdannede musikkterapeuter, den ene med erfaring fra hesteassistert psykoterapi og den andre med erfaring rundt å ha med egen hund på jobb. Disse intervjuene er inkludert for å få innspill fra mennesker med musikkterapeutisk utdanning i bunnen, som antakelig vil kunne sette refleksjoner og opplevelser inn i samme rammer som meg, med grunnlag i den musikkterapeutiske tanken.

Ut over dette har også klienter og noen av medarbeiderne til informantene vært med i prosjektet og skrevet under på samtykkeskjema som godkjenner at jeg er der og at informantene kan snakke om dem og deres arbeid sammen i intervjuene. Disse har stort sett ikke fått noen sentral rolle i datamaterialet for å være nøye med deres anonymisering, men nevnes med pseudonymer i vignettene.

3.4 Analyse av datamateriale

«Det finnes én grunnregel i transkripsjon: skriv uttrykkelig i rapporten hvordan transkripsjonene er utført» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 207). I løpet av denne prosessen har jeg lært mye om analyse, og har prøvet og feilet flere ganger, for så å måtte reversere arbeidet og gjøre det igjen. Jeg vil derfor forsøke så godt som mulig å forklare hva jeg har gjort. Jeg har hatt to ulike prosesser for hovedinformantene og metningsintervjuene. Jeg gjorde mye arbeid som på sett og vis gjorde analysen mer krevende med de første tre hovedintervjuene, derfor endret jeg delvis metode med de to siste metningsintervjuene.

Jeg har brukt Braun og Clarkes tematiske analyse for å komme frem til mine funn. Dette er en refleksiv, kvalitativ metode, som går igjennom datamateriale i en kvalitativ forskning for å finne felles tema, og deretter ta utgangspunkt i dette for å lage funn. Tematisk analyse er en refleksiv prosess som utvikler, analyserer og tolker mønster i et sett med kvalitative forskningsdata (Braun & Clarke, 2022, s. 4). Jeg skal videre gå stegvis igjennom min prosess med analyseprosessen.

3.4.1 Transkripsjon

Transkriberingen har krevet mye tid og energi, da det har vært rundt 360 minutter å transkribere fra alle intervjuene. For at transkripsjonen skulle reflektere ord og følelser så godt som mulig forsøkte jeg å skrive ut de pausene og lydene som ble laget så godt som mulig. Jeg tok dog noen valg underveis om å fjerne unødvendige gjentakelser og tenkelyder som «eh», fordi jeg kun transkriberte dette for meg selv, og at jeg hadde tilgang til lydfilen og kunne bruke denne i analyseprosessen. Latter ble enten skrevet som (latter) om det var en lengre del, eller «heheh» dersom det var kortere i relasjon til samtalen. I transkripsjonen har informantene fått forkortelse

Transkripsjon

I: Ja, hun har ikke noen opplæ... altså hun gneltrer jo som verst når det kommer folk, ikke sant, men ellers er hun jo helt rolig. Så...

F: Og brukerne er vant til det liksom, at de kommer litt lyd og da...

I: Ja, og da er det sånn «hvem kommer nå da?».

F: Ja, og det er jo ikke noe problem, helt tydelig.

I: Neida, det er jo ikke det. Og hun har jo ikke, eneste hun har glefset mot er hvis kattene kvesser klørne på sofaen, for det vet hun at de ikke får lov til.

F: Jamen, det er bra, å ha en sånn vaktmester på en måte. Heheh

I: Heheh. Ja, veldig, hun er fin da.

Tabell 1: Utdrag fra transkripsjon av et intervju.

3.4.2 Kondensering

Før kodingen fant jeg ut at det ville lønne seg å kondensere intervjuene for å gjøre tekstmaterialet mer overkommelig. Jeg leste over datamaterialet flere ganger for å bli kjent med essensen i de ulike intervjuene, før jeg gikk igjennom spørsmålene og svarene og kortet ned svarene til informantene på hvert spørsmål.

Transkripsjonen	Kondensering
<p>F: Hvordan vil du beskrive måten du bruker dyr i din arbeidshverdag? Da blir det samme spørsmål, bare med dyr istedenfor.</p> <p>Odin: Ja, det blir jo et slags virkemiddel, eller hva skal man kalle det? Ja. De er jo en ressurs de og, i det vi driver med, og der også er det jo mye å tenke på sånn i forhold til sikkerhet.</p> <p>F: Ja, det er sant.</p> <p>Odin: Det er jo en ting, det så vi jo på fredag, da det var en litt ivrig alpakka som skulle klø seg på brukerne der de satt, men allikevel ikke frarøve brukerne det som egentlig er en ganske morsom og unik opplevelse. Å kunne sitte ute hos alpakkaene, og kunne mate dem, og de kommer jo opp i ansiktet og, de er jo så, dyra er så ekte, og har jo sine instinkter på godt og vondt, så det er liksom, jeg tror det er det de som er her og merker og vet. At du får en helt ekte respons fra et dyr. Vi bruker det jo som arbeidsoppgaver ofte også.</p> <p>F: Ja, det er sant.</p> <p>Odin: Og legger det jo litt på det, sånn «Å, nå er det lenge siden kaninene har fått kos». Da får vi sette oss ned og kose litt med dem. Og selv om jeg ikke har noe sånn dyreterapiutdanning så kan det jo merkes på de brukerne at «Å, så myk og bløt og så rolig». Altså, hvis du har rolige kaniner går det jo an å sitte med dem en stund på fanget. Også er det veldig sånn, helende er kanskje litt sånn stort ord, <u>men...</u></p> <p>F: Beroligende</p> <p>Odin: Beroligende ja, <u>mhm</u></p> <p>F: Det vil jeg si.</p>	<p>F: Hvordan vil du beskrive måten du bruker dyr i din arbeidshverdag?</p> <p>Odin: Det blir jo et slags virkemiddel. De er jo en ressurs de og, i det vi driver med. Og der er det mye å tenke på i forhold til sikkerhet. Selv om det er en ivrig alpakka, så vil jeg ikke frarøve brukerne det som egentlig er en morsom og unik opplevelse. Å kunne sitte ute hos alpakkaene, og kunne mate dem. Dyra er så ekte. Det tror jeg de som er her merker og vet. Du får en helt ekte respons fra et dyr. Og vi bruker det jo som arbeidsoppgaver ofte også. Og det å legge litt på det, at nå er det lenge siden kaninene har fått kos. Og selv uten DAI-utdanning merker jeg jo at brukerne blir rolige av å sitte en stund med kaninen på fanget. Også er det veldig helende og beroligende.</p>

Tabell 2: Eksempel av kondensering av et intervju.

De 111 sidene med intervjumateriale ble etter kondensering til 20 sider, som var mye mer overkommelig når det kom til analyseprosessen etterpå. Deretter ble denne kondenseringen gjennomlest flere ganger før jeg trakk ut koder fra transkripsjonen.

3.4.3 Analyse

Første ledd av analyseprosessen handler om å kode rådataen. I denne oppgaven ble kodingen gjort i de kondenserte versjonene av intervjuene. I disse kunne det trekkes ut ulike koder som representerte det de ulike informantene snakket om. I denne prosessen knytter man nøkkelord til et tekstsegment (Kvale & Brinkmann, 2015).

Dette vil senere kunne identifisere en uttalelse, som senere kan kategoriseres. Denne kategoriseringen vil da danne en mer systematisk begrepsdannelse rundt en uttalelse, som så vil danne grunnlag for en kvantifisering (Kvale & Brinkmann s. 226). De ulike kodene som oppsto, var ulike relevante begrep de ulike informantene trakk frem. Det ble dermed brukt en form for datastyrt koding, hvor innholdet i intervjuene la grunnlag for kodene som oppsto (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 227). Disse kodene ble så kategorisert sammen av relevans. Slike kategorier kan da gi innsikt i et stort datamateriale, på en oversiktlig måte (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 227).

Kodingen ble gjort ved å trekke ut ulike begreper som i mine øyne var sentrale. Dette vil være farget av forforståelsen og kunnskapen jeg allerede besitter. I tillegg til de underbevisste kategoriene jeg allerede hadde en hypotese om ville dukke opp i intervjuene. Denne forforståelsen var også med å føre spørsmålene inn på spor jeg visste kom til å være relevante. I analyseprosessen ble kodene klippet ut og kategorisert fysisk på lapper. Dette gjorde det lettere å visualisere hvilke av de ulike kodene som passet sammen. Lappene ble da overført inn igjen i kategorier og tema hvor de passet sammen.

3.4.4 Koding av metningsintervju

Etter prosessen med hovedinformantene ønsket jeg å gjøre prosessen litt lettere i arbeid med metningsintervjuene. Dette fordi intervjuene var mye kortere (mellom 40 og 50 min hver) og disse var ment til å brukes til å bygge opp under poenger som kom frem gjennom hovedinformantene, og eventuelt motsi dette. Derfor åpnet dette opp for å prøve en annen analyseprosess. Dermed satt jeg inn deler av transkripsjonen i en tabell som denne:

Spørsmål	Sitat	Sammendrag	Koder
Hvordan kan man legge til rette for å skape tilstedeværelse?	<p>«Det å komme inn i kroppen, det å være i kroppen, det å kjenne på pusten, det å liksom være på det sanselige nivået da. Det er jo noe som mange mener hvert fall skaper tilstedeværelse. Og innenfor musikkterapi, så kan jo det være, jeg har inntrykk av at folk ofte kommer til stede hvis man for eksempel improviserer. Og er på en måte litt, det er noe som skjer her og nå.»</p> <p>«Og innenfor hest så har man det veldig naturlig da, fordi særlig hvis du rir da, så blir jo kroppen beveget uansett om du er stiv og superstresset, eller om du har en eller annen tilstand som gjør at du fikk kanskje god koordinasjon eller ikke så god kontakt med kroppen, så blir du beveget, og det er også i en rytme. Som for noen kan oppleves, kanskje også litt beroligende. [...] Jeg opplever det <u>hvertfall</u> også som en litt sånn snarvei til tilstedeværelse, sitte oppå den hesten, og du har den kontakten. [...] Og hvis man i tillegg har en terapeut som da hjelper deg til å liksom fokusere litt på kroppen og på pusten og sånt, så tror jeg det er en ganske god måte å være til stede på. Hester er jo også veldig til stede. De er, de lever her og nå.»</p>	<p>Komme inn i kroppen, kjenne på pusten, være på det sanselige nivået. I musikkterapi er det for eksempel improvisasjon, med hest kan det skje når du rir og kroppen blir beveget. Terapeuten kan hjelpe med denne tilstedeværelsen i kroppen underveis. Hesten er til stede og lever her og nå</p>	<p>Være i kroppen Kjenne på pusten Improvisere Her og nå Rytme Beroligende Kontakt Fokusere</p>

Tabell 3: Eksempel på transkripsjonstabell.

Dette gjorde at transkripsjon og koding kunne gjøres litt mer samlet, samtidig som dette lot seg gjøre da jeg allerede hadde startet analysen av intervjuene med hovedinformantene og visste deler av hva jeg ønsket å fokusere på.

3.5 Etikk og refleksjoner

Studien er registrert hos SIKT (se vedlegg 1) og jeg har fulgt deres og Norges forskningsetiske retningslinjer (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019). Forskning som inkluderer mennesker, må beskytte deres autonomi og personvern og være rettferdig slik at det ikke utnytter sårbare deltakere (Murphy, 2016). Det betyr at jeg som forsker må være refleksiv underveis i prosessen rundt hvordan jeg velger å finne svar på spørsmålene mine. Dette definerer regjeringen på sine nettsider, hvor de skriver at det er viktig med en god balanse mellom satsing på ny forskning og beskyttelse mot potensielt skadelige virkninger for samfunnet (Kunnskapsdepartementet, 2022). Ved å være nøye med taushetsplikt og anonymisering vil jeg dermed minske skade for samfunnet. Målet med prosjektet er at det skal

komme forskningsdeltakerne og relevante grupper til gode (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019). Jeg har ønsket å utarbeide dette prosjektet med fokus på å ta hensyn til enkeltmennesker, dyr, samfunn eller miljø, slik at dette ikke får negative konsekvenser for dem.

3.5.1 Informert samtykke og anonymisering

Informantene og deres brukere/elever/pasienter har fått samtykkeskjemaer (se vedlegg 2 & 3) som de har skrevet under på. Her har de godtatt at jeg er med i øktene sammen med dem og informantene. De har også godkjent at informanten forteller mer rundt arbeidet de gjør sammen i intervjuet. På denne måten sikrer de seg også at all informasjon rundt dem blir behandlet på en forsvarlig og anonymisert måte. Samtykkeskjemaet understreker at alt lagres sikkert og slettes etter prosjektets opphør, i tillegg til at de når som helst kan trekke seg fra prosjektet.

For anonymisering har informantene fått tilfeldige kjønn og pseudonymer. I tillegg har jeg lagt vekt på informantenes arbeid for å opprettholde anonymisering overfor deres klienter. Jeg er opptatt av å anonymisere så mye som mulig, men forstår at det kan være utfordrende i møte med et så smalt interessefelt. Dermed har jeg også fokus på å ikke utlevere informasjon som kan skade dem eller deres informanter.

3.5.2 Interessekonflikt

Mitt ønske om å arbeide på denne måten og min personlige interesse for temaet gjør at jeg som forsker ikke har mulighet til å stille meg nøytral til prosjektet. Jeg kan dog gå inn i prosjektet med en 'interesseløs interesse' (Nydal et al., 2019, s. 24). Det er viktig å bli drevet av et nysgjerrig akademisk mål, fremfor personlig vinning. I dette prosjektet har det dermed vært viktig for meg å gå inn med en søkende og åpen innstilling, uten mål om hva forskningen skal fortelle. Jeg vil allikevel reflektere rundt mitt eget mål om å samle informasjon, og at jeg som forsker antakelig vil ha innvirkning på hvordan mine informanter velger å arbeide de dagene jeg er der og svare på mine spørsmål i intervjuet. Det vil også ligge en innvirkning på min tolkning av datamaterialet, da jeg på mange måter ønsker at denne kombinasjonen skal fungere på papiret. Dette vil kunne svekke forskningens validitet (Nydal et al., 2019, s. 24). Derfor vil min innflytelse på datamaterialet aldri kunne være helt nøytral, men jeg vil som forsker i dette prosjektet hige etter å være så åpen som mulig.

3.5.3 Bruk av dyr i terapi

Det er viktig å reflektere rundt bruken av dyr inn i terapi og forskning, da dette som oftest går på menneskenes vinning, og dermed kan gå på bekostning av dyrenes velferd. Det er viktig at mennesket som tar med seg et dyr inn i en terapissetting kjenner dyret som benyttes i intervensjonen, at dyret er godt sosialisert og trent med hensynfulle metoder, for eksempel positiv forsterkning (Jegatheesan, 2018, s. 7-8). Dyret må ha god fysisk og mental helse og like å arbeide med den typen aktiviteter den gjør i terapisisituasjonen. Ikke alle kjæledyr vil egne seg til å være terapidyrt, og det vil derfor være viktig å få en kvalifisert fagperson til å vurdere om dyret har hensiktsmessige egenskaper og har fått den rette treningen. For å minske risikoen for at farlige situasjoner oppstår med dyret er det viktig at eieren kjenner dyret godt, ha kunnskap om generell dyrevelferd og kjenne til hensiktsmessige dyr-menneske-interaksjoner (Jegatheesan, 2018, s. 8). Dette vil redusere risikoen for at en klient for eksempel blir bitt av hunden. Dersom dyret som brukes i terapi ikke har god livskvalitet, vil ikke dette kunne hjelpe klientens livskvalitet. Det er derfor viktig å være nøye med å opprettholde terapidyrets fysiske og mentale velvære før man kan gi dem arbeidsoppgaver i terapien. Man kan imidlertid aldri være helt sikre på at farlige situasjoner ikke kommer til å oppstå, noe tilbyder av DAI må være klar over og forberedt på å håndtere om nødvendig.

Allergi og frykt er også faktorer man må ta hensyn til i arbeid med dyr. Astma- og allergiforbundet (u.å.) skriver at ukontrollert bruk av pelsdyr på institusjoner kan gi økte plager for ansatte, besøkende og pasienter som er allergikere. De skriver videre at det er viktig med tilrettelegging, slik som at dyrene kan være på et avgrenset område av institusjonen. Dette vil også minske risikoen for at mennesker som er redd for dyr utsettes for overraskende, ubehagelige møter med disse. Kombinasjonen krever også tilrettelegging med tanke på dyr og høyt lydnivå. Mattilsynet legger frem i sin veileder for tilsyn av husholdning med hund at de ikke skal utsettes for vedvarende støy over 65 dB. Dette gjelder blant annet høy musikk, og de presiserer at «hunden bør også ha anledning til å velge bort rom med støy» (Mattilsynet, 2014, s. 10).

3.5.4 Refleksivitet

Denne masteroppgaven er skapt på en sterk egeninteresse og et ønske om å lære mer om de to terapiformene. Dermed vil jeg ikke kunne stille meg objektiv til informantene, intervjuene eller det teoretiske grunnlaget. Det er derfor viktig at jeg reflekterer over min rolle inn i forskningsprosjektet. Refleksivitet er en aktiv holdning hvor man utfordrer den kunnskapen

man allerede besitter. Målet er ikke å gå ut i observasjon uten noen form for forutforståelse, men å være åpen om denne og stå klar til å revurdere den (Repstad, 1993). Å ha mye kunnskap om temaet kan være en fordel ved at man kan stille presise og gode spørsmål, men en ulempe fordi man har med seg mange forutinntattheter (Tjora, 2017, s. 236). Min tidligere kunnskap og grunnleggende engasjement vil dermed være med og prege forskningsarbeidet, men den vil også kunne være til nytte i analyse og diskusjon av resultatene. Jeg ønsker derfor å være reflektiv i henhold til min rolle inn i forskningsprosjektet. (Stige et al., 2009, s. 1507) Å stille seg reflektiv til dette er en av flere faktorer som gjør at musikkterapien i dag er godt evidensbasert, som passer godt inn i Stige et al. (2009) sin EPICURE. De skriver at refleksivitet «is not a matter of methodological control but about articulating questions tacitly underlying and motivating research, and of evaluating their legitimacy and relevance» (Stige et al., 2009, s. 1508).

3.6 Metodekritikk

Jeg velger her å rette et kritisk blikk på den valgte metoden og hvordan forskningsprosjektet har blitt gjennomført. Først og fremst vil det ligge en interessekonflikt i at jeg kjenner flere av mine informanter fra før og at jeg ønsker å opprettholde en god relasjon til dem gjennom denne prosessen og etterpå. Dette vil kunne ha en innvirkning på hvordan jeg legger opp resultatene og diskusjonen, og er derfor noe jeg ønsker å være reflektiv og oppmerksom på underveis.

I og med at jeg kun bruker observasjon og intervju som mine metoder, kan det settes spørsmålstegn ved om dette allikevel går inn under fokusert etnografi. Det kan argumenteres for at det gjør det ved at jeg trekker inn min forforståelse for feltet, og gjennom observasjonen prøver å forstå deres arbeid på et dypere nivå enn kun det jeg ser.

Gjennom analyseprosessen endret jeg metode mellom hovedintervjuene og metningsintervjuene. Dette kan potensielt gjøre at jeg får ulike resultater mellom de ulike delene, og på den måten påvirke forskningsprosjektet negativt. Jeg har derfor vært nøye med å gå over rådataene flere ganger, for å forsikre meg om at jeg får med meg essensen i de ulike intervjuene så godt som mulig. Jeg har ønsket å opptre bevisst rundt min tolkning av datamateriale, og å være reflektiv rundt hva jeg valgte å trekke frem som viktig.

Den etnografiske forskningen kan bli utsatt for kritikk rundt at den er for lite generaliserbar. Lubet (2018) er en av disse kritikerne, som skriver at han har funnet flere etnografiske studier som overdriver, er tvilsomme i sine resultater eller tendensiøse (s. 135). Dette er en fare ved den etnografiske forskningen fordi den bruker forskerens tolkninger for å komme frem til sine resultater. Allikevel er dette å regnes som godkjent forskning ut ifra det hermeneutiske ståstedet, og noe jeg har hatt et bevisst forhold underveis i prosessen. Jeg har forsøkt å sikre kvaliteten i forskningen ved å reflektere over min posisjon i prosessen og å leve opp til Stige et al. (2009) sin EPICURE, gjennom å følge deres evalueringsagenda. Dette prosjektet legger frem min tolkning av resultatene og hva jeg har valgt å legge vekt på i arbeidet med denne masteren.

3.7 ‘Thick description’

I etnografisk forskning er det tradisjon for å presentere funnene gjennom ‘thick description’. Begrepet ble introdusert av Gilbert Ryle (1949) og ble senere utviklet av Clifford Geertz (2008) på 70-tallet, som en kvalitativ metode for å undersøke implisitte sosiale praksiser. I etnografisk forskning er dette en typisk måte å presentere funnene sine på, gjennom et stratifisert hierarki av meningsfulle strukturer. Forskeren kan altså analysere funn i flere lag, og gi disse en mening i helheten. Hendelser blir altså observert og tolket av forskeren (Geertz, 2008, s. 3). ‘Thick description’ er en måte å undersøke mønster i ulike relasjoner, med deres sosiale følger som tanker og følelser. Det gir derfor ikke bare en overflatisk beskrivelse, men går inn i de dypere betydningene, og prøver å forstå hvorfor de skjer (Czypionka et al., 2020, s. 2). Dette gjør jeg gjennom vignetter, hvor jeg forteller om opplevelser jeg har når jeg har vært ute og observert. Vignetter blir ofte brukt i forskning med flere metoder for innsamling av data, og kan være med å fremheve datamaterialet ved å fremme sider som ellers ikke kommer frem (Barter & Renold, 2000, s. 311).

4. RESULTATER

Jeg vil nå presentere mine resultater av deltakende observasjon og intervju av fem informanter. Disse er delt opp mellom hver informant. Først vil jeg presentere de tre hovedinformantene, Odin, Anne og Erik, og flette sammen observasjonsnotater og sitater fra intervju. Her ønsker jeg å presentere deres arbeidsmiljø, praksis og ulike metoder.

Deretter presenter jeg de to metningsintervjuene, hvor disse musikkterapeutene kalles M1 og M2. Disse intervjuene er gjort med tanke på at to av tre hovedinformanter ikke er musikkterapeuter, og M1 og M2 er dermed ekstra til hjelp for å sette det inn i musikkterapeutiske rammer.

Jeg velger å presentere funnene mine på denne måten for å gjøre det så ryddig som mulig mellom feltnotater og intervju. I tillegg ønsker jeg å legge frem historien til de ulike informantene på best mulig måte, og derfor velger jeg å gjøre dette én og én. Feltnotater blir her satt inn som vignetter innimellom sitater fra intervjuene. Klientene deres blir henholdsvis omtalt som brukere, elever og pasienter.

4.1 Odins gård

Odin er utdannet musikkterapeut og arbeider på familiegården. Her hadde moren hans allerede et etablert IPT-tilbud som han ble ansatt i. Tilbudet er for yngre, hjemmeboende personer med demens, og har tre faste brukere som er der alle ukedager. Tilbudet baserer seg på at brukerne er med på gårdens faste aktiviteter, i tillegg til at Odin og moren tilrettelegger for aktiviteter etter brukernes behov og ønske.

Vignett 1

Klokken er 08:30 en fredags morgen. Det er høst, og det ligger fremdeles et lag med tåke i horisonten. Hanen og hans høner er ute på tur, og jeg må vente til disse har krysset veien før jeg kan kjøre inn på gårdsplassen. Den er innrammet av en låve, et stabbur og to gårdshus. Jeg går mot det ene huset, og på veien blir jeg møtt av en logrende hund. «Bella» roper Odin etter henne, før Bella hilser på meg og følger meg inn i huset.

Odin og jeg tar en kaffekopp mens han forteller meg om planen for dagen. Vi sitter i en stue delt i to, med en sofadel og en spisestue. På veggene henger det en tromme og en gitar og inntil det ene hjørnet står det et el-piano. Odin reiser for å hente brukerne, og en liten time

senere kommer det tre brukere tilbake. Da er det klart for frokost i spisestuen. Vi tar med brød og pålegg, og jeg setter meg etter alle har satt seg på sine faste plasser.

I dag får jeg være med på en frokost med mye humør; hvor enhver liten trudelutt blir til en liten sangstund mellom musikkterapeut og brukere. Gjennom dette initiativet skapes det en god atmosfære rundt bordet, og dagen startes med dette på en lystig måte.

Ved frokostbordet har musikken en sentral rolle, noe som kommer naturlig for musikkterapeuten, og naturlig nok får dette en viktig plass i hverdagen på gården.

«[...] jeg er jo heldig fordi jeg har mange muligheter her. Det er sånn, jeg har piano i hjørnet her, også har jeg gitaren som henger på veggen der, også er det noen trommegreier også er det noen klangstaver [...], det er det som er så greit med musikken, for den kan vi ta med oss over alt.»

4.1.1 Tilrettelegging for mestring

Mestring er et sentralt stikkord i intervjuet med Odin, og er noe det er tydelig at dagene blir bygd opp rundt.

«Jeg synes vi er heldig som får lov til å være med på det da, og har tid, overskudd og skal tilrettelegge sånn at de føler mestring og, ja, får møtt de behovene de har.»

De har en unik situasjon på gården, hvor de både kan og *skal* tilrettelegge, hvor aktivitetene i løpet av dagen bestemmes ut ifra hva som kommer til å gjøre dagen god for brukerne. Gjennom en åpen tilnærming gjør Odin det lett å tilrettelegge for brukerne. Aktiviteter blir tilpasset den enkelte og gruppen den spesifikke dagen, noe som kreves da dagsform og energinivå kan variere.

«[...] om det da trengs en musikkstund eller en gåtur så er det det det går på tenker jeg. Og det å liksom gjøre dagen god for de som er her, uavhengig av akkurat hva den aktiviteten er så er det liksom en aktivitet som de føler de mestrer da.»

Tilrettelegging er noe Odin legger stor vekt på i intervjuet, og at det er kilden til brukernes mestringsfølelse. Han knytter tilrettelegging til flere tema underveis i samtalen.

4.1.2 Brukerne får være en ressurs

«Og sånn er det jo, men jeg tenker jo at man får jo til det meste, det handler om å tilrettelegge godt nok slik at de som kommer føler at de får det til. Og at de blir en ressurs for gården da. For det er jo ofte det som motiverer.»

Vignett 2

På tirsdagen er det strålende sol, og Odin og moren har en oppgave de har utsatt å gjøre lenge. På gårdsplassen ligger det en diger haug med råtne planker som er full av spikere. Disse ligger inntil låveveggen slik at vi ser dem godt når vi ser ut på gårdsplassen. «Kunne dere tenke dere å hjelpe oss med å rydde i plankehaugen?» spør moren til brukerne. «Jada, det skal vi vel få til», og så går vi ut i solen. Vi deler oss i to grupper hvor Odin er med noen av brukerne og jeg er med en annen, og vi jobber sammen med å få spikerne ut av plankene. Jeg instruerer i å slå de ut på baksiden for så å dra de ut på oversiden. Dette er et godt samarbeid, og vi jobber raskt. Odin og gjengen hans tar seg bedre tid og synger sanger og koser seg underveis. De snakker om 'Emil i snekkerbua', og synger sangen fra serien til Astrid Lindgren. Etterpå setter vi oss ned og drikker litt vann. «Nå er jeg sliten jeg» sier en av brukerne, før Odin sier «Ja, dere var utrolig flinke, vi har jo fått vekk hele haugen. Tusen takk for hjelpen.»

I vignetten kommer det frem at Odin og moren gir brukerne mulighet til å være en ressurs for gården, og gjennom dette muligheten til å oppleve mestring. Det er viktig at brukerne, som ellers er i en situasjon hvor de selv trenger hjelp, får muligheten til å oppleve å være til nytte for de rundt seg.

«[...] det er noe med det altså, å føle at du kan gi omsorg til noen andre når du kanskje er i en situasjon hvor du trenger mye omsorg selv [...] og det der å trygge, ser vi ihvertfall på de brukerne som er her nå, det å trygge de på at, det at du er her, det gjør at vi får større mangfold og altså, vi trenger din hjelp da. [...] Dine ressurser er veldig viktig for oss.»

Dette understreker Odin også senere i intervjuet ved å ta det opp i en annen sammenheng. Da ble det også fremhevet at alle på gården er likestilte, og at arbeidet er uavhengig av hvilken diagnose den enkelte har.

«Ja, og det er litt viktig og, at det bare sånn, det er jo klart at de er jo her fordi de har fått en diagnose og det her er et tilbud de har fått, men utover det skal vi jo være likestilte og på en måte. Vi gjør jo mye av den samme jobben sånn praktisk da, vi bare trenger litt ulike tilrettelegginger.»

Med et brukertall som er lavt nok til å se alle er det ofte mulig for Odin og moren å tilrettelegge slik at alle brukerne får det de trenger den dagen. Denne muligheten er unik, og noe de utnytter for å gi brukerne best mulig utbytte av dagen.

Det å utnytte sitt miljø og omgivelser er viktig for hvilken som helst musikkterapeut, men blir kanskje ekstra viktig når man jobber på en gård tett på naturen. Dette gjør Odin et poeng ut av i sitt intervju.

«[...] og det er jo det som er med at det her er en IPT-gård og, at vi har muligheten til å bruke omgivelsene, [...] og det at de har fått et så nært forhold til det stedet her og, ikke sant, det er huset vårt vi er i. [...] Så det er viktig at vi bruker [...] omgivelsene og alt det som er rundt.»

4.1.3 Musikken blir en 'ekstra bit'

Musikken kommer litt innimellom alt som skjer, også i helt andre aktiviteter som ikke nødvendigvis har så mye med det å gjøre. Dette kommer av assosiasjonene brukerne selv har til de ulike aktivitetene de gjør med Odin rundt om på gården. Odin forteller i intervjuet at han bruker musikken på mange ulike måter gjennom dagen, både som en nødløsning der det blir litt dødtid, bruke den til å geleide videre til neste aktivitet og som en ekstra bit i aktivitetene de gjør.

«[...] det trenger ikke å være en sånn, ja, musikk som aktivitet da. Men, det at det er en ekstra bit i den aktiviteten vi gjør.»

Vignett 3

På mandagen er det kun to brukere rundt frokostbordet i tillegg til meg og Odin. Vi spiser og snakker, da den ene brukeren mister litt egg fra brødiskiven og ned på gulvet. Brukeren

kjenner at det er noe under tøffelen sin og Odin svarer at hen fikk egg på den. Brukeren svarer da «tøflus», og den andre brukeren kommenterer «snurr film». Dette utløser entusiasme i den lille gruppen, da alle kjenner til karakteren Tøflus fra julekalenderen «Jul i Skomakergata», som denne kommentaren refererer til. Så begynner den lille gruppen å synge «Hvem er denne karen» sammen, en sang fra julekalenderen, noe som blir et koselig øyeblikk. Videre tar de opp barnekonvensjonene, og snakker litt om de ulike temaene som dukker opp i julekalenderen.

4.1.4 Musikkterapeuten får mange roller

Ut over dette vil det å jobbe som musikkterapeut på en gård tilsi at man får flere forskjellige roller, og ikke bare fungerer som terapeut.

«Altså du får jo, og det husker jeg vi prata om på studiet også, at man får jo flere roller enn ren musikkterapeut ofte. Og det har jeg jo absolutt her.»

Mange roller kan være vanskelig å strukturere, og en utfordring for noen som er ferske i jobben. Odin har kun jobbet på gården i ett år, og sier han har funnet ut av mye rundt sin rolle i løpet av denne tiden. Han sammenlikner det med arbeid på sykehjem, og forteller:

«Jeg tror det, ja, det å ha på mange hatter er liksom, og det å, ehm, jo, de der valgene hele tiden, fordi at musikkterapien ikke er satt i noe system. [...] Her er alt mye mer flytende, og det blir, vi tar jo vurderinger underveis.»

Løse rammer for arbeidet vil både kunne være utfordrende, men også en mulighet for å tilpasse etter brukerens behov. Det er uansett krevende, da det er flere både to- og firbeinte som trenger oppfølging gjennom dagen.

«[...] det er så mange hatter, og så mange roller du skal fylle ut og du skal prøve å favne alle i et miljø som er så levende. [...] Men nå ser jeg på det som en veldig ressurs å kunne ha flere ting å spille på.»

Her konkluderer Odin med at de løse rammene kan brukes som en ressurs. Siden det er mye å spille på gir dette rom for tilpasning. Denne tilpasningen må han ofte ta på sparket.

«[...] vi gjør jo ofte det, for vi rir bølgen på en måte. Ofte. Og når det blir sånne øyeblikk så der, det har jeg også måtte lære meg at, det er ikke alltid du har tid til å tenke. Du må bare gjøre. Og så kan man liksom justere seg litt etter hvert. [...] Du må liksom det, for det er det å gripe det øyeblikket når det er da, spesielt for de brukerne her at, fordi de er så her og nå da.»

4.1.5 Menneskene og dyrenes tilstedeværelse

Både mennesker og dyr har en mulighet til å oppleve tilstedeværelse og et 'her og nå'. Odin bruker dette i arbeidet, blant annet gjennom musikken.

«Jeg tenker i forhold til brukergruppa så er det der med å være her og nå. [...] og det å bare være litt samla her og nå, det tror jeg ofte er mitt fokus. At vi gjør noe sammen. Litt sånn typisk, allsang musikkterapeut, se alle i øynene, få med alle, fange og fenge og ja.»

Her snakker Odin om sin fysiske tilstedeværelse, hvor han samler brukerne i øyeblikket gjennom øyekontakt og fokus på å nå alle. I sitatet over gjør han dette gjennom musikken, og hunden Bella kan også være med på å skape slike øyeblikk.

«(om Bella) Hun er nesten sånn essensiell, ihvertfall sånn i kjøring og henting. Og er med på det. Og hun ligger jo stort sett her, er med på turer og sånt, men altså, det at hun er til stede, og er så raus og tålmodig som det hun er, har masse å si.»

Jeg opplever at brukerne får en støtte i Bellas tilstedeværelse, noe som stemmer med Odins beskrivelse. Det er alltid noen å henvende seg til og noen å støtte seg på i situasjoner som ellers kan være utfordrende. Dette gjør Bella kun ved å være til stede.

4.2 Anne og skolehundene

Anne er musikk lærer og spesialpedagog på en tilrettelagt skole tilknyttet BUP, hvor elever som ikke klarer å delta i skolen av ulike årsaker får midlertidig, tilrettelagt opplæring. Lærerne på skolen jobber stort sett én til én med elevene, og Anne arbeider med overføring av elevene over til sin opprinnelige skole igjen. Skolen har mange tilbud som skoler ellers ikke har ressurser til,

og dette er blant annet flere skolehunder. Anne har tre skolehunder som holder til på et avgrenset område på skolen, inne på hennes musikkrom.

Vignett 4

Jeg kommer inn i musikkrommet til Anne en snøfylt mandags morgen med tunge, trøtte øyne. Anne møter meg i gangen og tar meg med inn på musikkrommet sitt. Da jeg kommer inn i musikkrommet titter jeg opp ett millisekund før to labber kommer i høy fart og plasseres midt i magen min. Dette er Susie som på entusiastisk vis ønsker meg velkommen, tett etterfulgt av Zelda og Paco. Jeg setter meg automatisk ned på teppegulvet og blir omringet av de tre firbeinte vennene som alle vil ha kos og oppmerksomhet. Anne setter seg ned sammen med oss og mens vi klapper hundene snakker vi om planen for dagen.

Dette var en typisk mottakelse på musikkrommet til Anne, og var noe som skjedde med alle som var komfortable med det. Gjennom å ha hundene på sitt musikkrom har hun flere ressurser å spille på.

4.2.1 Verktøykassa

«[...] det er jo noe jeg brenner veldig for, og for meg så er det jo en verktøykassa som går på hund, og så blir det jo verktøykassa på musikk, og så blir det en verktøykassa på spes.ped. [...] og så er alt det min verktøykassa da. [...] det er viktig å kunne noe om alle de tingene, og jo mer jeg kan om det, jo mindre jeg må bruke energi på det, jo bedre lærer tror jeg at jeg blir fordi jo mer fokus har jeg på eleven og kan ta situasjonene når de skjer og kan endre så fort jeg ser at vi trenger å endre, for jeg kan jo også trå litt feil [...]»

Verktøykassa er altså et sentralt begrep for Anne, og noe hun legger vekt på inn i sitt arbeid. Det handler om at hun, gjennom kunnskap på flere fagfelt, har en verktøykassa som rommer flere ting, og gjør at hun har flere ting å spille på. Dette gjør at timene med elevene kan tilpasses mye ut ifra den enkeltes interesser og ønsker. Samtidig legger Anne vekt på at det å kunne mye ikke handler om å være flink pike.

«For meg så handler det om å være så trygg at du er tilstede i nuet da. Det er det som er målet mitt, at du skal være så, du må kunne det så godt at du kan slippe det nesten.»

Det handler altså ikke om prestasjon, men om ha overskuddet til å være til stede i timen, og ikke trenge å tenke på hva du gjør utover det å observere eleven underveis. Dette handlet om tilstedeværelse og det å ha overskudd til å være med eleven 'her og nå'.

4.2.2 Kombinasjonen krever mye

For at Anne skal kunne jobbe med både musikk og dyr sammen med sine elever, samtidig, krever dette mye av henne. Hun må både ha den rette kunnskapen, men også ekstra fokus.

«[...] det krever så himla mye av pedagogen. [...] Da må du ha en god verktøykasse for å mestre det, fordi du skal ha fokus på flere ting på en gang.»

Senere i intervjuet sier hun også:

«[Jeg] tenker ikke at jeg må kunne alt, men jeg tenker at jeg mestrer det sånn såpass godt at jeg klarer å holde blikket på både hunden og elev og musikk på en gang da.»

Å dele fokuset mellom mennesket du jobber med, og musikken du spiller er krevende i utgangspunktet. Dersom man da legger en hund til dette, krever det at pedagogen har god kontroll på alt, slik at vedkommende har overskuddet som kreves i form av delt oppmerksomhet underveis. Dette påvirker også identiteten til pedagogen, hvordan hun utfører sin undervisning og hva hun kan tilby den enkelte eleven. I tillegg er dette også ting hun brenner for utenfor undervisning, noe som kommer til syne gjennom et ekstra engasjement.

«Det holder motivasjonen i mye større grad oppe når det er noe man selv brenner for. Helt klart. Jeg tror man blir en mer dedikert og ærlig lærer av det.»

Anne er utdannet musikk lærer, og bruker dette i bunnen hele tiden, og spiller på sin musikalitet.

«Og hvis musikalitet er jo kjempeviktig i møte med mennesker, i overført betydning også, hvis du skjønner? Det er musikaliteten du trener og som gjør deg liksom bedre som enten pedagog eller musikkterapeut fordi du har med deg den der lekenheten, du har med deg evnen til å lytte til andre, til å samspille.»

Vignett 5

Anne har en travel dag og løper litt rundt fra sted til sted mellom elevene. Andre elev for dagen kommer rundt kl. 10, og det er en stund siden hen var her sist. Økten begynner med at vi sitter litt på gulvet og koser med hundene mens vi snakker sammen. Susie er den ett år gamle hunden til Anne, og var ikke her når eleven var her sist, så de bruker litt tid på å bli kjent. Anne lurert på om eleven vil være med å spille litt piano, og det vil hen. Eleven har ikke spilt piano før, så derfor viser Anne litt med Susie. Hun holder da en godbit foran snuten til Susie over pianoet, slik at Susie trækker rundt på tangentene. Anne forteller eleven at det er ingenting som er feil, til og med Susie klarer å lage musikk på pianoet. Eleven spiller sammen med Susie og forholder seg ikke til noen regler musikalsk. Anne setter seg ned ved det andre pianoet, og Susie trykker ned en av de mørkeste tangentene på pianoet før hun hopper ned. Ut fra dette springer det en improvisasjon mellom Anne og eleven utvikler seg fra dette. Det blir en utforskende improvisasjon, hvor Anne og eleven lytter til hverandre og beveger seg rundt på pianoet uten å forholde seg til tonale og rytmiske regler.

Gjennom god kunnskap innenfor alle feltene Anne bruker kan hun med stødig hånd kombinere elementene hun jobber med, eleven, hunden og pianoet. I denne situasjonen skaper dette en helhetlig læringsarena for eleven, hvor alt blir tilpasset hennes behov og det gir mulighet for at hun får en opplevelse av mestring. For at dette skal være mulig må pedagogen oppleves som trygg for eleven.

4.2.3 Hundene som inngang til elevene

I sitt arbeid med elevene møter hun mange innesluttete ungdommer. Elevene er ofte tatt ut av skolen på grunn av psykiske helseutfordringer, noe som gjør at det å nå inn til dem kan være litt ekstra utfordrende. Det blir derfor lagt stor vekt på at dette er et samspill med hundene, at de ofte er veien inn.

«Det er jo noe med den der når de kommer inn døra, så er det jo allerede der. Så opplever jeg ofte at de de senker guarden sin, sånn at man kommer i kontakt med dem mye raskere, og det virker selvfølgelig, den fysiske biten som du også vet om, altså alle de tingene som skjer med kroppen vår når vi er i kontakt med dyr. Det virker, ikke sant, så vi kan få ned stresset på den måten. Det virker i forhold til at vi flytter fokus bort fra det som er skummelt og på noe annet.»

På denne måten bruker Anne hundene til sin fordel, de gir henne en inngangsport inn til elevene, både gjennom fysisk kontakt og samtale. Fokuset kan da ligge på noe annet, slik som det også gjør i musikken. Relasjonen blir også viktig i denne sammenhengen.

«Sånn at vi hvis vi skal ut og møte farer, så må vi ha en trygg relasjon og jo sterkere relasjon vi har, som jeg da kan få både gjennom hundene og musikken, jo tøffere ting kan vi gå ut i sammen, og jo mer kan vi snakke om det på en måte. Da kan du gjøre hva som helst og snakke om hva som helst, hvis du har en god relasjon. Så ja, relasjon er nøkkelen til alt liksom.»

I kombinasjon er også hund og musikk noe som ikke nødvendigvis må skje samtidig, men allikevel fungerer i et slags samspill gjennom at det åpner dører for nye opplevelser og det å være nysgjerrig for elevene.

«Det åpner muligheter, selvfølgelig. [...] det blir så innbydende å komme hit da når de hundene er der. At de kan, det kan åpne også muligheten for å bli nysgjerrig på et fag som, enten som du ikke visste du trengte, men som du trengte, eller som du hadde skikkelig lyst på, men som du ikke turte å si at du hadde lyst på.»

4.2.4 Elevene og hundene får hjelpe hverandre

Elevenes livssituasjon gjør ofte at det at de er i en fase i livet hvor de trenger mye hjelp fra andre, både hjemme og ute i institusjoner. I denne situasjonen kan man ende opp som å føle seg som en byrde, men det kan være verdifullt å få en opplevelse av å være til hjelp.

«Det er mye mestring i å få lov å hjelpe andre, og ikke bare være den som mottar hjelp når du er lagt inn på sykehus her, så er det mye i det at det er du som skal ta imot hjelp da så det å snu bildet litt der, det er veldig verdifullt, og gir mye mestring for dem, og det at de da, for eksempel kan få hundene til å klare å roe seg hvis de er litt gira, for eksempel. Ikke sant, altså sånne ting fordi de selv er med og påvirker det er gir mye mestring.»

Gjennom arbeidet med hundene kan elevene altså oppleve en mestring i å kunne hjelpe disse, i en trygg setting, og de kan oppleve en mestring i å få hjelpe andre. Hundene kan også hjelpe

elevene som ofte utvikler en angst for å gå tilbake til skolen etter lengre perioder borte, og dette er noe Anne og hundene jobber mye med.

«Ja, for det er ofte så skummelt å være sammen med andre og, og det er så mange som har vært borte fra skolen så lenge, altså de her som på en måte. Ja, de trenger å trene på det, og der også er jo hunder helt fantastiske støttespillere inn i den sosiale treningen. Og skaper og gjør det mulig for dem å tørre å prøve i det hele tatt.»

Arbeidet med elevene baserer seg mye på å bygge dem opp til å klare å komme seg ut igjen i skolen og i verden. Anne jobber med dette på mange forskjellige måter, men bruker den sosiale læringen man får gjennom hundene spesielt aktivt. De kan dermed trene på å være sosiale med hundene, og gjennom tilknytningen de og hundene får, kan de fungere som en sosial buffer når de reiser ut i skolen igjen.

Vignett 6

Jeg er på skolen tre dager med noen dager imellom. Den ene eleven jeg møter i uke 1 er på vei ut i skolen igjen, og Anne jobber med å bygge opp dette i timen med eleven. I timene snakker de mye om hvordan det kommer til å bli, og hva de skal gjøre når de kommer på skolen. Anne avtaler med eleven at hun og hundene blir med på skolen den første gangen de skal dit. Dette blir eleven glad for.

Uken etterpå treffer jeg eleven igjen og lurert på hvordan det gikk på skolen. Eleven forteller at det gikk fint, og at det var godt å ha hundene der. Anne forteller da at de møtte veldig mange elever som kjente hundene fra før, og at dette gjorde at eleven fikk møte flere kommende klassekamerater med denne sosiale bufferen imellom. Gjennom hundene hadde eleven noe hen kunne snakke om med sine fremtidige klassekamerater, og dette gjorde at eleven hadde hatt en positiv opplevelse på den nye skolen.»

«Så når du har etablert en sånn trygghet her inne sammen med hundene, så tør de liksom å erobre verden sammen med hundene etterpå. Så de blir litt sånn overføringsobjektet rett og slett, [...] kanskje det er en av hundene de er mer knyttet til enn andre, også gir dem litt den ekstra støtten de trenger, og som også gir de på en måte en lettere årsak. Hvis vi må gå ut en tur da, ikke sant? [...] nå tror jeg «Susie» må tisse, [...] hvis man trenger en pause, så kan man [...] skylde på noen andre.»

Gjennom dette kan de utfordrende sosiale situasjonene bli litt lettere å takle for elevene gjennom å «skylde på» hundene. På den måten er det ikke nødvendigvis elevene som er sårbare, men man kan fortelle at det er hundene som trenger noe. Det er flere måter man kan gi elevene opplevelse av mestring på. Også i musikken kan det være flere muligheter, noe Anne også utnytter seg av.

«Det kan jeg ha opplevd mange ganger at de kan ha en tanke om hva de skal få til selv, som ikke er realistisk. Eller at man har sett på eller hørt på en del musikk og så tenker man at det er lett å få til, og så går man på en smell fordi man oppdager at den veien dit, det var mye tyngre enn jeg hadde trodd [...] Jeg ser på det som en sånn, veldig unik måte på å synliggjøre det, ikke sant, og som gjør at de gir så mye verdi for informasjon, og da tenker jeg at da er det min oppgave å ivareta det på en god måte, og sørge for å tilrettelegge sånn at det ikke oppleves kjipt, men at vi, hvor kan vi finne mestring allikevel når det på en måte butter imot her eller der da.»

Anne får et pedagogisk blikk på en situasjon hvor det handler om å hjelpe eleven gjennom en vanskelig læringssituasjon ved å la hen oppleve at man får det til, ved å tilrettelegge for mestring og bruke informasjonen man får gjennom dette til noe positivt i arbeidet med elevens utvikling.

4.3 Erik og hestene

Erik er utdannet fysioterapeut og jobber med sine pasienter på en gård med hester. Pasientene er i alle aldre, og hører til i flere ulike brukergrupper. Erik er selvstendig næringsdrivende og leier hester til bruk én dag i uka, og pasientene blir valgt av Erik selv, ut fra hvem han tenker han kan hjelpe. På gården jobber Erik med dem én og én, og tilpasser øvelsene ut ifra behov og ønske.

Vignett 7

Det er en snørik dag da jeg ankommer gården sammen med Erik. Vi går inn med sakene våre i varmistua, hvor vi møter på bonden og kona som driver gården daglig. Erik sin første pasient ankommer litt etter, og vi går ut i stallen. Første pasient denne dagen er et barn som heter Kaja. Hun har utfordringer med ryggen, og får derfor tilbud hos Erik. De starter økten med å åpne døren inn til alle hestene for å hilse på dem. Erik står bak barnet og hilser

sammen med henne. De snakker om hvordan hestene har det, om de har bæsjet for å «se om de er friske». De hilser på alle hestene og snakker om alle sine navn. Hestene oppfører seg forskjellig fra hverandre, og Kaja og Erik snakker litt sammen om hva hestenes kroppsspråk betyr.

Etterpå tar de med seg hesten Vilja opp i ridehallen. Kaja blir plassert oppå hesteryggen med Erik, og så rir de rundt hallen sammen. Erik gir henne øvelser som å løfte hendene over hodet underveis, mens de setter opp farten til trav. Dette virket til å være litt vanskelig, samtidig som jeg kan se at Kaja koser seg. Hun smiler og ler godt underveis. Etterpå får Kaja lov til å gi Vilja noen eplebiter hun hadde med, som takk for rideturen.

4.3.1 Kjernerelasjonen

Erik arbeider mye med relasjonen mellom seg selv, pasienten og hestene, og legger vekt på dette i intervjuet. Her snakker han om det som en behandlingstriade, en trekant mellom de tre, som alle tre må forholde seg til hverandre i relasjonen.

«[...] Det er jo en behandlingstriade da, sant, det er hest og meg og pasient og ikke sant. Det er jo behandlingstriade og det som skjer er at vi er alltid tre.»

En slik behandlingstriade kan man si oppstår alle ganger det er et tredje ledd tilstede i en relasjon, noe pasienten og behandleren kan snakke om sammen, som er en nøytral, felles grunn. I dette tilfellet er det hesten, som det også er naturlig at pasienten får en egen relasjon til, og det kan vise seg gjennom hvilken hest som velges for den spesifikke økten.

«[...] ofte så går vi opp i stallen og så ser «hvilken hest vil du ha i dag?». For det er noe med å kjenne den magefølelsen, du kan stå foran den ene og stå foran den andre og kjenne «I dag er det denne». Ja, OK, da tar vi den. For det er kommunikasjon, hesten er jo levende, så den skal jo også velge oss.»

Alle tre leddene blir altså en del av denne kjernerelasjonen, og det er også viktig at behandler og pasient får en god relasjon. For å være til stede sammen med hesten, er det viktig å følge dens bevegelser når man sitter oppå hesteryggen. Hele kroppen til personen som sitter oppå blir beveget av hestens kropp, og da er det viktig å være med på dette for å få en god flyt.

«Det er jo samspill sant, fordi at altså du om du kan følge en bevegelse eller skal følge en takt eller rytme eller en flyt eller prøve å skape flyt, må man jo være var på hverandre. Du skal være var på deg selv, du skal være var på omgivelsene. Du skal føle hva de andre gjør, og så kan man korrigere i forhold til hverandre.»

I tillegg er det viktig å tørre å slippe taket på kontrollen når man sitter på hesteryggen. Dette er en potensielt farlig aktivitet, da hesten er et stort dyr som har muligheten til å gjøre stor skade dersom man ikke er trygg på den. Derfor kan dette være skummelt for mange.

«Det er ganske modig og tørre å gi seg hen. Du må stole på hesten, og det er jo det som også, med den behandlingsformen som jeg gjør som jeg sier også. Det er jo ganske modig fordi at du må stole på hesten, og så må du stole på meg og så må du stole på at jeg er kontroll på hesten for å tørre noe av det jeg inviterer til da.»

4.3.2 Andre forutsetninger for relasjoner på gården

Erik legger vekt på at denne relasjonen blir annerledes på gården, og at det gjør at andre ting blir mulig enn ved andre behandlingsinstitusjoner.

«[...] sånn som for meg som behandler, så kan jeg lage andre relasjoner til mine pasienter når vi er på en gård. At det er nesten åpenbart. [...] Folk som ikke prater, de prater. De som ikke tør å vise følelser, de viser følelser, så vi har noen andre muligheter fordi vi er på en gård og fordi det er dyr der.»

Erik er opptatt av at dette med relasjon blir annerledes når han har med seg pasientene sine ut på gården, der de blir mer likestilte og det ikke er sterilt og upersonlig. Han er opptatt av at pasientene skal få oppleve å bruke hendene, og arbeide litt uten å være redd for å få litt skitt under neglene.

«Så er det for å påvirke hjernen, for å påvirke kroppen, så er det med temperatur og vind og vann og snø og dritt og lort, det er kjempeviktig for å utvide handlingsrommet og erfaringsrommet for folk der verden har krympet for dem.»

Det å ufarliggjøre et slikt ukjent miljø for sine pasienter kan være relasjonsforsterkende, og det er mulighet for å skape andre typer relasjoner gjennom det ellers ukjente miljøet. Erik kan vise frem det området som ellers er trygt for ham, og vise sine pasienter at det er trygt for dem også.

«Det jeg tilbyr det er en sånn noenlunde trygg arena, der man kan øve seg på å være modig. Tørre å prøve, noe man ikke har gjort før. Det er å få noen nye erfaringer da.»

Med hesten har man ikke alltid tid til å tenke seg om, og behandler må gjerne være klar til å ta uforventede ting på sparket.

«[...] du er hele tiden i her og nå du. Det må være øyeblikket, du kan ikke si vent litt jeg må tenke meg om. Alt er her og nå.»

4.3.3 Rytmen i hesten

Vignett 8

Erik har flere ulike pasienter med ulike behov, og en av disse skulle ri inne i ridehallen mellom noen kjegler. Jeg blir sittende sammen med Mette, en av medhjelperne som Erik har med på gården, og vi snakker litt mens vi ser på. Hun forteller meg litt om hva hun er med på, og at hun får lov til å ri på hestene når de har tid til det mellom ulike pasienter. Da rir de som regel langs en gruslagt tursti ut i skogen, hvor de kommer ut i naturen. Jeg er med her noen ganger, og opplever at vi raskt kommer langt unna allfarvei og virkelig kan kjenne på friheten av å puste inn ren luft fra naturen. Mette forteller at hun synes det er befriende å få lov til å ri på sanne turer, og at hun trives godt med å sitte oppå hesteryggen. Hun forteller (parafrasert): «Når vi rir tur, og det er helt stille, kan man høre og kjenne høvene som treffer bakken. Da kjenner man rytmen i det, og da får jeg lyst til å synge 'I'm Walking On Sunshine'» (Rew, 1985).

Dette med rytmen i hesten er gjennomgående fra samtalen med Mette over i intervjuet med Erik. Det er noe av det han legger aller mest vekt på, da han ikke har noen offisiell utdanning innen musikk, og dette er den formen for musikk han bruker i sin behandling. Gjennom intervjuet blir det naturlig å fokusere litt på hva Erik tenker er sin måte å bruke musikk på, siden han ikke bruker instrumenter eller avspilt musikk i noen stor grad gjennom sitt arbeid.

«For meg handler dette her om rytme sant, og så når folk har ubehag i kroppen, så forstyrrer du altså helt bokstavelig rytmen i kroppen. Det kan være regulering av temperatur og blodtrykk og puls og ernæring og alt mulig som egentlig er. Vi er jo rytmebokser sånn, at det er det vi er fra naturens side. Og det å bruke hesten, så er det å kjenne rytmen, følge rytmen. [...] Skal du klare å følge rytmen selv på en hest, så må du ha kontakt med deg selv.»

Han forteller også at han noen ganger synger sammen med klientene sine, og at de bruker stemmen ved å telle eller lage lyd for eksempel når høvene treffer bakken. Det handler altså om å gi seg hen til hestens rytme.

«Og da er det egentlig, jeg har også brukt sang, men alt handler om å få rytme og bevegelse og lande og klarer å gi seg hen til hesten.»

Han understreker også at han ikke bruker instrumenter fordi dette blir et fremmed element for hestene, og at det kan forstyrre arbeidet.

«Hesten forstår jo ikke instrumenter. Den forstår ikke det, men den forstår rytme, den forstår berøring, den forstår takt, det som er rytmisk, det er hesten veldig fornøyd med.»

4.4 Musikkterapeutenes vinkling

I tillegg til mine hovedinformanter intervjuet jeg også to musikkterapeuter som tidligere har jobbet med en form for kombinasjon av musikk og dyr. M1 har hatt med seg hunden sin på jobb og opplevd at dette var veldig positivt for sine klienter. M2 har mye egenerfaring med hest og har observert mange tilbydere som bruker hest i sin behandling, og reflekterer derfor rundt hvordan dette fungerer inn mot en musikkterapeutisk tilnærming. M2 legger det frem på denne måten:

M2: «Sånn som jeg så det [...] så var det såpass mange likheter i måten man jobbet på og tankegang og teorigrunnlag, og liksom hva man faktisk jobber med da.»

Begge informantene er utdannede musikkterapeuter, og har ingen formell utdannelse innenfor DAI. Refleksjonene deres dannes derfor på bakgrunn i musikkterapeutisk teori, hvor de trekker DAI inn i dette.

4.4.1 Fysisk kontakt med dyrene

Det er en spesiell fysisk kontakt som oppstår i relasjon med dyrene, og dette kroppslige kan overføres til å skape tilstedeværelse.

M2: «Jeg opplever det hvertfall også som en litt sånn snarvei til tilstedeværelse, sitte oppå den hesten, og du har den kontakten.»

Senere sier hen:

M2: «Begge to terapiformene har veldig dette med å jobbe, ikke sant, non-verbalt da. Å være i det på en måte mer sånn sanselige, kroppslige, følelsesmessig.»

Kontakten man får av å bli båret av hesten er spesiell og er noe terapeuten kan fokusere på å utnytte for å få best mulig utbytte av dette. M2 snakker om at en kroppsliggjøring er noe DAI og musikkterapi har til felles. Med hund har man ikke det samme elementet av at man sitter oppå dyret, men får allikevel mulighet til fysisk kontakt gjennom klapping.

M1: «[...] når man spiller musikk, og man kommer inn i en slags flow der man bare er sammen i musikken, og det man er, eller hvor man har vært, eller hvor man skal, det har ikke noe å si. Nå spiller vi musikk, vi er musikere. Litt det samme skjer kanskje når man klapper en hund, så er det sånn, det har ikke noe å si, du klapper denne hunden. Den hunden ser deg, og, og nå, dette er et øyeblikk.»

Det å kjenne på det kroppslige kan også skape en tilstedeværelse, noe som kan oppstå både gjennom samvær med et dyr og i det man spiller musikk.

4.4.2 Ta inspirasjon fra dyrene

Kommunikasjon med dyr er ulikt fra kommunikasjonen mellom mennesker, og man må derfor plukke opp deres signaler i form av lyder og kroppsspråk. Dette er på mange måter et helt eget

språk og noe man kan trene seg selv til å bli god på å tolke. Til gjengjeld er det også en egen form å kommunisere tilbake til dem på en måte som de forstår. Dette er aller tydeligst i hesten, som er et dyr som i stor grad speiler menneskene de kommuniserer med.

M2: *«Hvilken energi utstråler jeg nå? Hvordan er pusten min? Hvordan er kroppsspråket mitt? Liksom det å kjenne seg selv å kjenne, er jeg veldig anspent, er jeg veldig avslappet, fordi når du skal være sammen med en hest, hvis du merker at hesten er stresset, så det første du gjør er å gå i deg selv og kjenne: er jeg avspenst? For hvis ikke jeg er avspenst, så kommer ikke hesten til å slappe av heller.»*

Dyra kan hjelpe menneskene med å skape interesse for noe nytt, men de er også individer vi kan lære fra, og ta inspirasjon fra.

M1: *«For at, det er jo litt som med mennesker, [...] vi tenker at vi er så forskjellig fra fra dyr og naturen og sånn. At vi er noe mer spesielt, men vi er jo egentlig, ja, vi... vi er jo ett og samme. Og ja, jeg tror at verden hadde vært bedre hvis vi kunne få tatt litt inspirasjon fra dyra, tatt de mer inn og, ehh, ja, i alt.»*

Vi kan altså ta inspirasjon i måten vi kommuniserer på, og vi kan ta inspirasjon fra deres holdninger overfor andre. Hunden aksepterer alle, uten overlegg. Det samme stemmer med hestene, og M2 legger vekt på at hesten og musikken fungerer som relasjonsskapere på litt ulike måter, at den ene oppleves litt tettere enn den andre.

M2: *«[...] hester dømmer ikke, ikke sant? De tar deg for den du er da. Og at for noen, kanskje det kan være enklere, og hvis du har liksom begge de tingene du kan spille på da, så tenker jeg at du har veldig gode sjanser for å opprette en god relasjon da. [...]»*

På spørsmål om hva hen tenker om å bruke musikk sammen med hester svarer hen:

M2: *«...altså det er miljø. Jeg tenker sånn, det handler veldig mye om hva de er vant til da. Miljøtrening for hestene.»*

De begge forteller at de ikke har opplevd noen utfordringer knyttet til kombinasjonen. M1 understreker at hen tar ut hunden dersom de skal spille i band med trommesett.

4.4.3 Tilskudd

Dyrene kan, ved å være med, fungere som et tilskudd til det som allerede finnes, og kanskje også tilføre noe ekstra.

M1: *«En veldig, et fint tilskudd for å, for å skape ro, der det kanskje er noe sånn, i veien for å å skape den der tilknytningen, connection, med en gang. [...] Jeg tror det bringer oss litt sånn her og nå sånn, i nuet, bringer oss, så nå er vi her sammen i dette rommet.»*

M1 hadde også med seg hunden rundt i sin jobb på skolen, og lot den gå rundt og hilse på elevene. Dette gjorde at musikkterapeuten selv fikk relasjon til flere enn hen tidligere hadde, fordi de ble kjent gjennom hunden.

M1: *«Når jeg hadde med meg den hunden, så ble det sånn «Å, det er [hundens navn]». Og så, og så kom det, og så oppstod det samtaler der fra, sant. [...] det oppstår nye muligheter for å, for bekjentskap [...] og spre musikkterapi. [...] på skolen så hadde hun veldig sånn aktiv effekt i miljøet. Det var en miljøterapeut.»*

Uten å nødvendigvis trekke dyrene inn på en veldig aktiv måte kan de bidra med sin tilstedeværelse gjennom å åpne rommet for klientene til musikkterapeutene. M1, som ikke hadde noen erfaring med DAI fra før, brukte hunden sin på denne måten. I tillegg snakker M1 om at hunden også var en sosial støtte for hen, gjennom at det var en støtte når hen synes at terapitimen var krevende.

M1: *«Det var jo veldig fint for meg å ha hund, fordi at, liksom, selv om jeg skal være musikkterapeuten, så kan jeg og være urolig, jeg kan være stresset, jeg kan være usikker på en pasient. For jeg var jo ny, sant, og det å da ha den hunden ga meg og en ro. [...] det var en fin ting for meg og.»*

På spørsmål rundt hvilke muligheter M2 så i en slik kombinasjon la hen vekt på at det gir klientene større valgmulighet rundt hva de ønsker å gjøre i øktene med terapeuten. Hen begynte å drodle rundt hvilke muligheter som potensielt ligger i dette.

M2: *«Å ha en gård, hvor man liksom driver med grønn omsorg eller hestetterapi, og at man også har et musikkrom, sånn at man liksom har muligheten [...] for å ta imot folk*

og så se hva er det egentlig du trenger? Hva er det som motiverer deg? Hva er det du synes er gøy? [...] så har man faktisk begge deler på samme sted og kompetansen som gjør at man faktisk kan være fleksibel da, og la personen både styre selv, men også ja ha mulighet for å ha et bredere tilbud da.»

5. DISKUSJON

I dette kapittelet skal resultatene som har kommet frem diskuteres i lys av problemstillingene og det teoretiske rammeverket. Jeg skal først oppsummere resultatene i korte trekk. Deretter ser jeg funnene opp mot teorien og ser på hva som er likt og ulikt disse imellom, før funnene sees i lys av delproblemstillingene, hva dette kan gjøre for klientene og informantens livskvalitet, hva som skal til for å kombinere og hvilket utbytte kombinasjonen kan gi. Til slutt vil jeg gjøre rede for de relasjonelle fasettene som oppstår i kombinasjonen.

Resultatdelens oppsett har krevet at samme tema ikke repeteres på tvers av de ulike informantene. Diskusjonen vil derfor kunne vise til at flere informanter har snakket om det samme, til tross at det kun legges vekt på hos én av informantene i resultatdelen.

5.1 Oppsummering av resultater

Resultatene har fremstilt de ulike informantenes arbeidsmiljø, metode og tanker rundt kombinasjonen. Selv om de arbeider med noen av de samme elementene, brukes disse på ulike måter. Odin bruker gårdens miljø og musikkterapien til å gi brukerne en helhetlig opplevelse av dagen, hvor musikken blir et virkemiddel inn i gårdsaktivitetene de gjør sammen. Anne lar hundene åpne opp musikkrommet for elevene, og bruker kombinasjonen og sin verktøykasse for å gi elevene en tilpasset skolehverdag. Erik lar sine pasienter være modige i samhandling med hesten, og bruker rytmen i hesten aktivt i arbeidet. Musikkterapeutene trekker inn at menneskene kan ta inspirasjon fra dyra og bruke relasjonene som oppstår med dyret aktivt i sitt arbeid.

5.2 Informantenes arbeid i lys av fremstilt teori

I teoridelen ble salutogenese, bruk av ressurser, mestringstro, det gyldne øyeblikk og flyt, og tilstedeværelse trukket frem. I tillegg legges til grunn at relasjoner, sosial kapital og kommunikasjon er viktige faktorer innenfor de to retningene. Ut ifra problemstillingen kan alle disse komponentene knyttes til og forklare deler av klientene og informantenes livskvalitet. Teoriene er ikke noe informantene snakker om direkte, men noe man kan fortolke som viktige gjennom deres intervju og arbeidsmetoder. Antonovskys (1996) salutogenese ligger til grunn

for måten de tenker rundt klientenes helse. En følelse av sammenheng er også felles, da alle tilbudene de ulike informantene gir til sine klienter er med på å skape en hverdag med mening.

5.2.1 Å bruke alle tilgjengelige ressurser

Bruk av ressurser er godt kjent innenfor musikkterapien gjennom Rolvsjords (2008) ressursorienterte musikkterapi. Her er det fokus på å styrke klientenes sterke sider, noe som stemmer godt overens med informantenes refleksjoner og arbeid. Odin sier at de tilpasser aktivitetene for brukerne slik at de kan føle at de er en ressurs for gården. Anne gjør et poeng ut av at hun snur bildet for elevene sine, og at de får lov til å oppleve mestring gjennom å være en ressurs i hundenes liv. De får lov til å hjelpe til å roe dem ned når de trenger det, eller gire dem opp. Odin snakker også om at han gjør et poeng ut av at brukerne får lov til å oppleve å gi omsorg, når de er i en situasjon hvor de trenger mye omsorg selv, dette både til dyrene på gården og de andre menneskene. Han poengterer også at han ønsker at alle på gården skal være likestilte, uavhengig av om de har en demensdiagnose eller arbeider der, og at denne forskjellen kun handler om at noen trenger mer tilrettelegging enn andre.

Rolvsjord (2008) snakker også om å utnytte ressursene som ligger rundt klientene. Dette kan innebære bruk av dyrene som ressurser, å benytte seg av sine omgivelser på gården eller skolen, eller bruk av ulike instrumenter. M2 fantasierer om en gård hvor man også har tilgang på et musikkrom, og gjennom dette kan gi et bredt tilbud. Erik påpeker at gården kan være et ukjent miljø for pasientene, og at de igjennom dette kan få utvidet sitt erfaringsrom, i tillegg til at det er en trygg arena hvor de kan tørre å prøve nye ting. Anne snakker om sin 'verktøykasse' og hvordan hun gjennom sin brede utdanningsbakgrunn har mange ting hun kan spille på i møte med sine elever. Vignett 5 gir et godt eksempel på dette med hunden Susie som spiller piano, og på den måten kan ufarliggjøre situasjonen for eleven, og gjøre at det blir lavere terskel for å prøve seg frem på det ukjente instrumentet. Odin forteller at han benytter seg mye av spontane musikkstunder. Han snakker også om at det finnes mange muligheter i musikken, gjennom bruk av ulike musikkinstrumenter og forskjellig innspilt musikk, og muligheten omgivelsene på gården gir.

5.2.2 Mestringstro og motivasjon

Mestringstro og motivasjon er noe som går hånd i hånd i disse praksiseksemplene og intervjuene. Bandura (1994) forklarer dette med at jo større tro mennesker har på egne evner,

jo vanskeligere oppgaver kan de takle. Han skriver at det finnes fire måter å styrke menneskers mestringstro, gjennom aktiviteter, gjennom å se andre som er lik seg selv mestre noe, sosial innflytelse og overtalelse, og endre eventuell feiltolkning av egen fysisk og psykisk tilstand. Odin sier han føler seg heldig som jobber et sted hvor de både har tid og overskudd til å tilrettelegge for brukerne slik at de føler mestring. Han forteller videre at det de vektlegger mest i planleggingen av dagen er hva som kommer til å gjøre dagen god for brukerne, og at det handler om hvilke aktiviteter brukerne føler de mestrer den dagen. Dette omfatter også en intuisjon omkring dagsform og krefter de har tilgjengelige på det aktuelle tidspunktet. Slik styrker Odin brukernes mestringstro gjennom den første strategien Bandura nevner, ved å gi klientene muligheten til å oppleve mestring gjennom ulike aktiviteter og gjøremål. Han bruker også den tredje måten, å bygge opp gjennom motiverende ord og være åpen for brukernes egen tolkning av egen fysisk og psykisk tilstand den gitte dagen.

Anne lar eleven oppleve mestring gjennom å erfare en realitetsorientering rundt vanskelighetsgraden i musikken. Gjennom dette gir hun dem mulighet til å oppleve at de mestrer noe som er krevende. Hun støtter dem da underveis til å beholde troen på egne evner. Erik bruker ikke ordet mestring, men snakker om at han legger opp aktiviteter som lar pasientene oppleve at de er modige gjennom å tørre å 'gi seg hen' til hesten. Dette kan være ganske krevende på de store dyrene, og er derfor noe som Erik kan være med å muntlig motivere til. I tillegg kan han påvirke deres egen tro på sin fysiske tilstand, ved å la de oppleve mestring gjennom å sitte på hesteryggen.

5.2.3 Den kroppslige og sanselige tilstedeværelsen

M2 snakker om at det å sitte på hesteryggen gir en snarvei til tilstedeværelse, som vi kan se i sammenheng med det Ogden et al. (2006) skriver om 'her og nå'-følelsen som skapes av å være oppmerksom på egen kropp, følelser, sansinger og bevegelser. Kanskje det skyldes at de blir oppmerksomme på et 'her og nå' gjennom hestens bevegelser, og deres bevegelse i takt med dette. M2 snakker også om å være oppmerksom på sin egen kropp, kjenne på pusten og å være på det sanselige nivået, i tillegg til at improvisasjon i musikken kan være med på å trekke klienten inn i et 'her og nå'-øyeblikk. Odin understreker her viktigheten av å gripe de øyeblikkene som dukker opp underveis på gården med sine brukere. Han påpeker at de er veldig til stede. Musikk trekker mennesker inn i nuet via et oppmerksomt nærvær, og dette fører til at det virker som tiden beveger seg annerledes (Johns, 2017). Dyrene gjør dette gjennom sin egen tilstedeværelse, og gjennom fysisk berøring av dyrene kan mennesker trekkes inn i nuet

gjennom å få oppmerksomhet på sin egen kropp (Ogden et al., 2006). Mennesket kan da oppleve å bli bevisst på at de er bevisst, enten gjennom musikken, dyret, eller en kombinasjon av disse (Stern, 2007)

Samspillet mellom hest og menneske kan også knyttes til Johns (2017) sitt sitat: «Tid er i menneskers liv fenomenologisk knyttet til kroppslig og mental opplevelse av rytmisitet, sammenheng og kontinuitet». Denne tilstedeværelsen som skapes oppå hesten kan muligens være med på å gi pasientene til Erik en følelse av sammenheng og kontinuitet. I Johansson (2017) sin doktorgrad påpeker hun at terapeutens fysiske tilstedeværelse med klienten er viktig for 'her og nå'-følelsen. Odin bruker musikken som skjer innimellom det andre i løpet av dagen på denne måten. Gjennom musikken samler han brukerne, ser dem inn i øynene og jobber med å få med alle, noe som kan skape en 'her og nå'-følelse, og en tilstedeværelse.

Jeg tolker denne tilstedeværelsen sammen med følelsen av flyt, og at disse overlapper. Uten tilstedeværelse tror jeg heller ikke at 'det gylne øyeblikket' kan oppstå. Trondalen (2007, s. 576) har skrevet om følelsen av flyt i musikkterapien, og hvordan tiden på en måte kan forsvinne inn i musikken. Det er bevegelsen fra en ting til noe annet, og er ikke knyttet til den faktiske tiden, og øyeblikket i musikken kan vare et mikrosekund eller flere minutter. Både Odin og Erik snakker om at de må gripe øyeblikket når det skjer, og at de ikke alltid har tid til å tenke. M1 snakker om at hunden skapte en god 'flow' på skolen, og hen snakker om 'flow' og 'øyeblikket' i samme åndedrag rundt det å spille musikk sammen med elevene sine. Hen sier at man kommer inn i en 'flow' gjennom å spille musikk, eller når man klapper hunden og er sammen i øyeblikket. Kanskje man klarer å være mer tilstede i nuet når man opplever en form for flyt?

Dette vil ha en sammenheng med slik Csikszentmihalyi et al. (2014, s. 231) skriver om at man mister kontrollen over sin selvbevissthet og at man opplever en slags følelse av kontroll. Erik forteller at flyt er viktig når man sitter på hesteryggen. Det er et samspill mellom mennesket og hesten, hvor man skal følge bevegelsen til hverandre, og hvor man skal være var og korrigere sine egne bevegelser etter den andre. Her oppstår det en flyt når mennesket og hesten gjør dette sammen. Dette er også en form for non-verbal kommunikasjon mellom menneske og hest. Som funnene viser knytter informantene tilstedeværelse, flyt og øyeblikk sammen. Trondalen (2007, s. 577) skriver at 'det gylne øyeblikk' knytter seg til det mellommenneskelige, relasjon og emosjonell tilgjengelighet. Derfor henger øyeblikket også sammen med neste punkt, da en god og trygg relasjon er nødvendig for at 'det gylne øyeblikk' skal kunne oppstå. M1 snakker om at

hunden hen har med på jobben bringer hen og eleven inn i nuet og en følelse av at 'nå er vi sammen her i dette rommet'. Både hundene og musikken har muligheten til å trekke eleven og læreren inn i nuet, og tilsammen kan dette være en sterk kombinasjon.

5.2.4 Flere muligheter for relasjoner gjennom sosial kapital

Gjennom både musikkterapi og DAI åpnes det opp for flere relasjonelle ledd. I resultatene er det gjennomgående at relasjonene mellom terapeut, klient, dyr og musikk står i fokus. Samtidig legger Parish-Plass og Oren (2013) frem relasjonene som oppstår i den dyreassisterte terapien, gjennom den relasjonelle trekanten og de ulike relasjonene som oppstår mellom klient og terapeut, terapeut og dyr og klient og dyr. Erik kaller dette 'kjernerelasjonen' og 'behandlingstriaden', at kjernen ligger i terapeut-klient-dyr, selv om det er med en assistent eller liknende. Erik trekker gjennom dette inn et poeng om at han lar sine pasienter bestemme hvilken hest de skal bruke, da dette også er viktig for relasjonen, hvilken hest de kommuniserer best med den dagen. Valg av hund er også noe Anne legger vekt på i sitt intervju, at hun lar den hunden eleven har best kontakt med være den de bruker i aktivitetene de gjør.

Selv om ingen av informantene nevner sosial kapital, leser jeg dette inn i deres samtale om at dyrene er sosiale støttespillere og musikken kan styrke deres relasjoner (Parish-Plass & Oren, 2013; Procter, 2011). Sosial kapital handler om menneskenes sosiale nettverk, og hvordan dette innebærer både individuelle relasjoner, men også større nettverk og dette nettverkets tilknytning til andre nettverk. Dyr kan brukes til sosial støtte (Hart & Yamamoto, 2019, s. 89), og dette kommer sterkest til syne i Annes arbeid, hvor det er mye fokus på hundene som sosiale støttespillere for elevene som skal ut igjen i skolen. Hun bruker hundene både for å gi elevene en trygg arena for å kunne skape nye relasjoner, både med og gjennom hundene, og gjennom å bruke disse som støttespillere i overgangen til nye skoler. I vignett 6 forteller jeg om eleven jeg snakket med, som fortalte om den dagen hen hadde med seg hundene på besøk på sin nye skole. Gjennom hundene forteller eleven at hun fikk en sosial buffer da de møtte mange elever der som kjente hundene fra før. Gjennom dette fikk de en naturlig inngangsport, og noe å snakke om. Dette fungerer som en ressurs for å styrke elevens sosiale kapital (Bourdieu, 1984).

M2 påpeker at hen har flere muligheter til å skape relasjoner gjennom kombinasjonen, da man har flere ting å spille på. Mennesket relasjon til dyret kan ha en tilknytning til biofilhypotesen, om at alle mennesker har et innebygd ønske om å knytte seg til naturen og ha en relasjon med andre mennesker (Fine & Beck, 2019, s. 41; Tidball, 2012). Tilstedeværelsen av en hund kan

forsterke terapeutiske relasjoner (Fine et al., 2019, s. 22). Dette kan forklare noen av uttalelsene til informantene, om at relasjonen med klienten blir lettere når de er sammen med et dyr.

5.3 Delproblemstillingene i lys av teori og resultater

I de påfølgende segmentene forsøker jeg å svare på de tre underproblemstillingene som ble presentert i innledningen i lys av teori og resultater.

5.3.1 Musikk og dyrs påvirkningskraft på menneskers livskvalitet

Både musikk og dyr påvirker de involverte menneskenes livskvalitet. Livskvalitet kan være begrunnet i de ulike aspektene som er tatt opp i teoridelen, blant annet å oppleve en følelse av sammenheng, ha en tro på egen mestring, høy sosial kapital og gode relasjoner. Her ønsker jeg å trekke frem hvordan det påvirker livskvaliteten til klienten og den aktuelle tilbyder.

5.3.1.1 Klientene

Gjennom terapien kan informantene arbeide mot at klienten skal oppleve en opplevelse av sammenheng i livet. Dette vil gjøre at de opplever god livskvalitet selv om de opplever ulike stressfaktorer (Galletta et al., 2019). Dette vil, for de sårbare gruppene, være en styrke. Dette skjer for eksempel med brukerne hos Odin, som hver arbeidsdag får reise til gården, og gjennom dette får en hverdag fylt med aktiviteter som kan gi mestringsfølelse og en følelse av å være til nytte. Anne sine elever får komme til spesialskolen og får ha en skolegang tilpasset utfra sin egen psykiske helse. Her kan hundene gi dem mulighet til å være sosiale og ha fysisk kontakt med et annet vesen, samtidig som de kan bruke sine kreative evner gjennom musikken. Eriks pasienter får komme til gården og være med på hesteassistert fysioterapi. Her utnytter Erik hestens naturlige rytme i ganglag, puls og pust for å arbeide med pasientene sin. Samtidig danner de relasjoner i et ukonvensjonelt behandlingsmiljø. Dyrene kan fungere som en sosial støtte, musikken vil kunne være en kilde til livsglede og sammenheng i livet, og kombinasjonen vil sammen gi tilbyderen mulighet til å kunne tilpasse aktiviteter etter den enkelte klients ønske og behov.

Jeg ønsker å trekke frem historien i vignett nummer 9, fra Mette, medarbeideren til Erik. Hun og Erik rir innimellom ut i skogen, og får gjennom dette oppleve å komme seg ut i naturen samtidig som hun får gjøre en aktivitet hun liker godt selv. Hun synes dette er befriende, og

liker godt når det er helt stille og hun kan høre høvene til hesten treffe bakken, og den rytmiske lyden dette lager. Da får hun lyst til å synge «I'm Walking on Sunshine» (Rew, 1985). Jeg synes dette er et godt bilde på kombinasjonen, uten at det har en direkte tilknytning mellom kombinasjonen og terapi. Jeg synes bildet Mette tegner opp her er interessant, da hennes frihetsfølelse og rytmen til hesten gir henne et innfall til å synge. Dette kan være knyttet til menneskets medfødte evne til å kommunisere gjennom rytme (Eide & Eide, 2017, s. 148). Jeg synes dette viser at musikken og dyret passer godt sammen, at en form for musikk kan bli fremprovosert av nærværet og samhandlingen med dyret.

5.3.1.2 Tilbyder

Alle de positive virkningene som klientene får fra dyrene, vil også smitte på informantene. Tilbyderne av en slik kombinasjon får muligheten til å være mer sosiale i sitt nærområde dersom de eier hund, og gjennom dyrene får de mulighet til å reflektere over hvordan de kommuniserer (Arkow, 2019, s. 79; Oren & Parish-Plass, 2013, s. 17). De får flere ting å spille på i sin verktøykasse, i tillegg til at de trolig får jobbe med noe de selv er veldig opptatt av.

M1 snakker om at det er fint for hen å ha med seg hunden sin på jobb. Til tross for at hen må opptre som profesjonell musikkterapeut, har hen ikke nødvendigvis alltid en god dag. Man kan være stresset, urolig eller usikker i møte med en klient. M1 forklarer da at det er beroligende for hen å ha med seg hunden på jobb, da dette også kan være med å gjøre usikre situasjoner mer trygge. Slik som Fine og Beck (2019, s. 39) skriver, så fungerer dyrene som en sosial støtte, noe som også vil støtte tilbyderen i en usikker og ukjent situasjon. Dyrene og musikken vil også kunne gi tilbyderne større sosial kapital, og kanskje en spesiell type motivasjon, dersom de gjennom kombinasjonen får jobbe med noe de brenner for, slik Anne snakker om.

5.3.2 Det som skal til for å kunne kombinere

Jeg ønsker her å svare på hva som skal til for å kombinere musikk og dyr i terapeutisk aktivitet. Jeg har funnet at det krever at tilbyderen har en dobbelt rolle og at man må se løsninger istedenfor utfordringer i arbeidet.

5.3.2.1 Dobbelt rolle for å kunne kombinere

For å svare på hva som kreves for å kunne kombinere musikk og dyr terapeutisk aktivitet velger jeg å trekke frem informantenes doble rolle. Informantene får en dobbel rolle i kombinasjonen, og må derfor være kyndig innenfor flere fagfelt. Anne snakker mye om dette i intervjuet, at kombinasjonen krever mye av henne som pedagog. Hun må ha en dobbelt rolle ved både å være musikkpedagog og dyreassistert pedagog/hundefører. For at hun skal kunne mestre dette må hun ha utdanningen i bunnen, som hun setter pris på å ha. I tillegg til dette er hun utdannet innenfor spesialpedagogikk, og har også teoriene som hører til her inn i arbeidet. Hun nevner verktøykassen ved flere anledninger, og fremhever at hun har én som gjelder hund, musikk og spesialpedagogikk. Her gjør hun et poeng ut av at det lønner seg å ha god kontroll på alle delene man jobber med, slik at man kan 'slippe det' og dermed være mer tilstede i arbeidet. Dette krever en kroppslig tilstedeværelse både fysisk og mentalt (Johansson, 2017, s. 136; Ogden et al., 2006, s. 169). Derfor krever denne kombinasjonen mye av de som jobber med den. Odin snakker om at han må ha på seg 'mange hatter' i løpet av en arbeidsdag, og at det kreves mye for å favne alle i et så levende miljø som det er på gården. Han må etterse at alles behov blir ivaretatt, at brukerne får det de trenger og at generell dyrevelferd opprettholdes (Bourdieu, 1984; Jegatheesan, 2018, s. 8).

Med tanke på at problemstillingen bruker begrepet 'terapeutisk aktivitet' vil jeg argumentere for hvorfor jeg synes Anne jobber på en terapeutisk måte som musikkpedagog, Hun arbeider på den samme intuitive måten som musikkterapeuter gjør, gjennom tilpasning og tilrettelegging. Hun bruker det som ligger til rette, og er det beste for elevene sine, slik at de kan oppleve mestring. Dette passer inn under Bondes (2011) helsemusikkering, hvor han fremstiller alle musikalske opplevelser som helsemusikkering, og kjernen i dette ligger i menneskets opplevelse av musikken. Anne jobber også på en måte som passer inn i Ruuds (1979) definisjon, som handler om at musikk gir mennesker nye handlemuligheter. I tillegg lyder deler av Bruscias (2014, s. 119) definisjon av musikkterapi slik: «What it implies is that the agent of therapy is seen as not just the music, but also the client's experience of the music». Dette tyder på at dersom klienten opplever en terapeutisk effekt av musikken, vil det være terapi i musikken uavhengig av behandlerens faglige utdanning.

Ingen av informantene har faglig bakgrunnen både innenfor musikkterapi og DAI, noe som også belyser den manglende kunnskapen rundt kombinasjonen. Odin har ikke noen faglig bakgrunn i DAI, men har det som kreves av godkjenning for å drive IPT-gård. Erik har ingen

musikkfaglig bakgrunn, men han utnytter rytmen i hesten, og legger innimellom inn musikalske elementer inn i sitt arbeid, men har ikke den faglige bakgrunnen, og dermed lite å bygge opp denne musikkbruken på. Det kan fremdeles argumenteres for at han arbeider på en måte som svarer til begrepet «helsemusikkering». I tillegg gjør han et poeng ut av at han ikke liker å bruke noen form for instrumenter eller innspilt musikk. M1 og M2 er begge utdannede musikkterapeuter, men ingen av dem har noen utdanning innenfor DAI. Dette kan gjøre kombinasjonen noe mer utfordrende, da det er anbefalt å få sine dyr godkjent til bruk i terapi. I bunn må det også ligge en grunnleggende interesse for både musikk og dyr, noe som kommer til å begrense hvem som har lyst til å jobbe på denne måten. Det kan fremdeles argumenteres for at mennesker som arbeider på denne måten burde ha utdanning innenfor begge for å kunne utnytte deres potensiale, i tillegg til at det vil minske risiko i forhold til arbeidet (Jegatheesan, 2018, s. 8).

5.3.2.2 Å se løsninger

For å kunne kombinere musikk og dyr i terapeutisk aktivitet er det viktig at tilbyderen tar hensyn til dyrene og menneskene som er involvert i aktivitetene, og menneskene rundt. Informantene forteller at allergi ikke er noen stor utfordring i kombinasjonen, da det kun handler om tilrettelegging. Anne har hunden på et avgrenset område på skolen, slik at de elevene og ansatte som er allergiske kan holde avstand, slik som (Astma- og allergiforbundet, u.å.) anbefaler. Det er viktig at musikken informantene bruker i arbeidet ikke overstiger et skadelig lydnivå for dyra (Mattilsynet, 2014, s. 10). M1 forteller at hen tar ut hunden når de spiller i band, og Odin forteller også at Bella har mulighet til å velge vekk rommet med støy. Alle informantene forteller at tilpasning løser alle disse utfordringene, og at istedenfor å fokusere på utfordringer velger de å se løsninger. Flere av informanter understreker at tilpasning er nøkkelen til å håndtere disse utfordringene, og heller enn å fokusere på problemene, velger de å se løsninger. Kombinasjonen gir også et bredere spekter av muligheter, slik at de som setter pris på musikk kan få tilgang til musikk, mens de som er interessert i dyr kan få kontakt med dyr.

5.3.3 Kombinasjonens unike utbytte

Jeg har funnet at kombinasjonen legger til rette for et unikt utbytte gjennom nysgjerrighet hos klienten og at menneskene kan ta inspirasjon fra dyra.

5.3.3.1 *Åpner opp for nysgjerrighet*

Til slutt vil jeg se på hvilke unike utbytter kombinasjonen bringer med seg inn i arbeidet med klientene. Både Anne og M1 gjør et poeng ut av at hundenes tilstedeværelse i musikkrommet gjør at flere blir interessert i å komme inn der, og at de så blir interessert i musikken. Det åpner opp for en nysgjerrighet som ellers ville hatt en høyere terskel. M1 påpeker at hen kommer i snakk med elever som hen ellers bare ville sagt 'hei' til når de møttes i gangen. De kommer i prat, og dette blir en form for sosial kapital (Arkow, 2019, s. 79). De får noe til felles, et tredje ledd å kommunisere rundt (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 56). Anne forteller at elevene ofte synes det er innbydende å komme inn i rommet hvor det er hund, og at dette gir dem muligheten til å bli nysgjerrig på et fag de ellers ikke visste at de kom til å like, eller ikke turte å si ifra om at de hadde lyst til å prøve.

Jeg fikk også oppleve den gode velkomsten, beskrevet i vignett nummer 5, av å bli møtt i døra av tre logrende og interesserte hunder som bare vil hilse på deg. Anne påpeker at de fysiske effektene av å være i nærheten av en hund, og den beroligende effekten dette har på mennesket, også har betydning for elevene når de kommer inn i rommet. Her kan det trekkes inn at det er vist at det å klappe et dyr skaper en trygghet og dekker klientens iboende behov for fysisk nærhet (Oren & Parish-Plass, 2013, s. 23). Dette kan også peke tilbake til de kvantitative studiene nevnt i 2.2, som viste til at kontakt med dyr kunne være beroligende og redusere blodtrykket hos mennesker og hos dyret (Cole et al., 2007; Friedmann et al., 1983; Hu et al., 2018; Yeates & Odendaal, 1998). Hundene kan de altså blant annet åpne opp for at elevene til Anne og M1 kan finne en interesse for musikken.

5.3.3.2 *Ta inspirasjon fra dyra*

Både M1 og M2 snakker om hva slags inspirasjon vi kan ta med oss fra dyrene inn i andre deler av terapien. M2 forteller at hen, fra hesten, har lært å være oppmerksom på seg selv og hvilken energi hen utstråler i sitt møte med andre mennesker. Hen påpeker at begge terapiformene innebærer å kommunisere non-verbalt og jobbe mer med det sanselige og kroppslige. M2 snakker om å ta inspirasjon fra dyrene i sitt kroppsspråk, og lære av hestens bruk av non-verbal kommunikasjon. Dersom vi har noe som likner med oss fra barndommen, slik Ogden et al., (2006, s. 169) foreslår, kan dette gi inspirasjon til å bruke liknende kommunikasjonsmetoder.

M1 snakker om at hen synes at vi mennesker ofte skiller oss fra dyrene og naturen, som om dette er fremmed for oss, men at vi egentlig er ett og samme. Hen snakker om et ønske om at

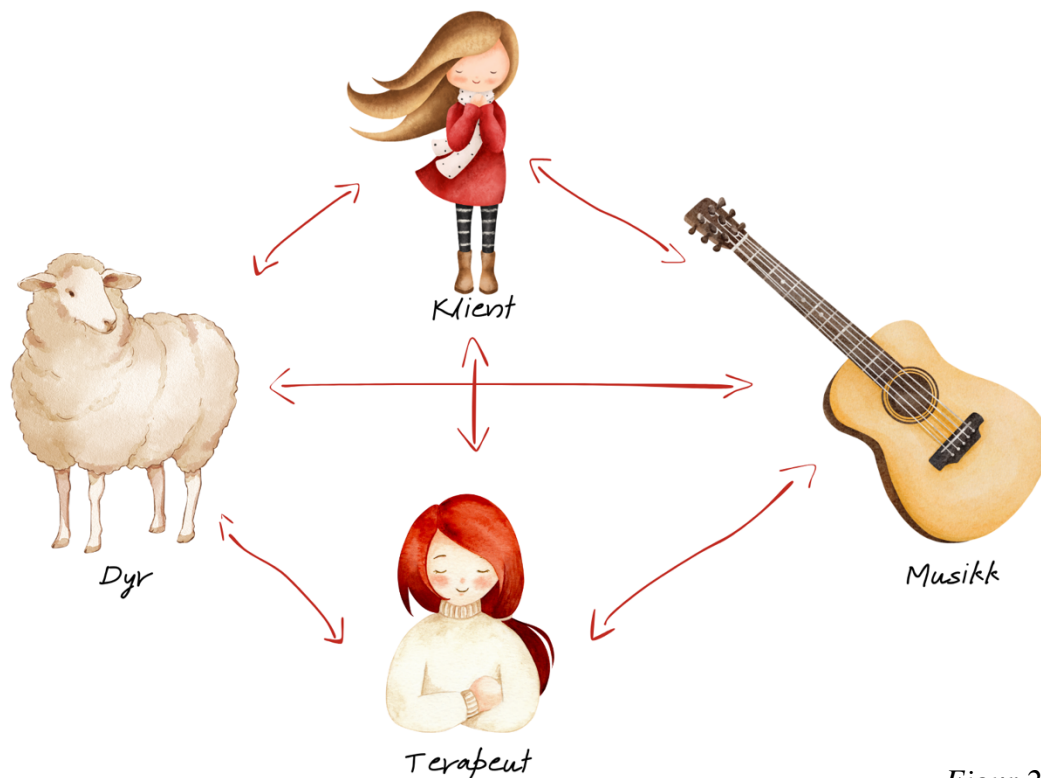
mennesker kunne ta dyrene mer inn i alt, og trekke inspirasjon fra dem, heller enn å stenge dem ute av slike behandlingssituasjoner. Hen snakker også om at dyrene ikke krever noe av oss som mennesker, men aksepterer alle. Det samme sier M2 om hestene, og jeg tror dette er noe mennesker generelt sett kan trekke inspirasjon fra. Selv om dette ikke relateres direkte til musikken, tror jeg alle tilbydere kan dra nytte av å ta inspirasjon fra dyrene, da dette kan påvirke terapisisituasjonen og gjøre den bedre.

5.4 Åpner opp for nye relasjonelle fasetter

Basert på en gjennomgang av teori og funn fra intervju og observasjon vil jeg nå foreslå en forklaringsmodell for det relasjonelle perspektivet i denne kombinasjonen. Som vi har sett i det teoretiske grunnlaget har både musikkterapien (Brandalise, 2009) og DAI (Parish-Plass & Oren, 2013, s. 53–54) en relasjonell trekant. I tillegg ligger det en treleddet relasjon til grunn i alle relasjoner (Jensen & Ulleberg, 2022, s. 56). Gjennom dette, og resultatene i denne oppgaven, foreslår jeg et nytt relasjonelt perspektiv.

5.4.1 Nytt relasjonelt perspektiv på kombinasjonen

Det teoretiske grunnlaget viser at å spille på ‘det tredje leddet’ i en relasjonell trekant ikke er noe nytt. Erik snakker om behandlingstriaden, og hvordan han i relasjon til pasienten og hesten har flere relasjonelle ledd å spille på i behandlingssituasjonen. Det kan leses i resultatene at alle informantene jobber på denne måten, men at de også har musikken å spille på. Jeg ønsker her å foreslå en utvidelse av den relasjonelle trekanten, og legge frem en relasjonell diamant.

Figur 2

Her foreslår jeg at musikken og dyret legges til i samme figur, slik at det danner en relasjonell diamant. Videre forklarer jeg de ulike leddene i diamanten, og gjøre rede for hvordan denne modellen er komponert.

Vi kan først ta for oss **relasjonen mellom terapeut og klient**. Denne er ganske åpenbar, og noe som skjer i alle behandlingsforløp. Det vil alltid være en relasjon mellom den som behandler og den som blir behandlet, da de må samhandle på en eller annen måte. Det er selvfølgelig store variasjoner mellom ulike behandlere rundt hvordan denne relasjonen bør være og er. Dette legger grunnlaget for behandlingen, og påvirkes av personlighetene til terapeut og klient.

Deretter kan vi trekke frem **terapeutens forhold til musikk og dyr**. En terapeut som jobber med begge deler vil naturligvis ha en form for relasjon til begge, og antakelig også en ganske sterk relasjon, da det som regel ligger til grunn et ønske om å jobbe på denne måten. Her får Anne frem et poeng rundt at det er best for eleven dersom læreren har et engasjement for det hen underviser i. Det samme gjelder innenfor terapien, da dette vil kunne gjøre at terapeuten legger mer av seg selv inn i relasjonen, og at det blir en tettere tilknytning gjennom dette. I tillegg er det viktig at terapeuten har gode kunnskaper om både musikk og dyr for å kunne bruke disse verktøyene på best mulig måte inn i terapien.

Klientens forhold til musikk og dyr vil også ha en innvirkning på kombinasjonen i behandling. Klienten vil få en relasjon til de to gjennom terapiforløpet, i tillegg til at hen kanskje har en tilknytning til dette fra før. Egeninteresse vil også ha mye å si for hvor viktige de er for klienten, og forholdet til de to vil antakelig være ulikt fordelt. Den ene kan bli viktigere enn den andre.

I tillegg vil **musikken og dyret ha en tilknytning** til hverandre. Forholdet mellom disse to vil variere veldig på både musikktype og dyreart. En sau vil antakelig synes litt jazz fra radioen i fjøset ikke betyr noe, mens en hest antakelig ikke vil sette noe pris på et trommesett i stallgangen. Om det virkelig har noe å si er derimot vanskelig å vise i forskningen (Snowdon, 2021). Disse faktorene er det viktig å ta hensyn til dersom man ønsker å kombinere. Her trekker Erik frem sitt syn på kombinasjonen av live instrumenter og hesten, men at musikken fremdeles er tilstede gjennom hestens egen rytme. Denne rytmen blir da også en form for kommunikasjon med mennesket som sitter oppå, og de må samhandle for å fungere sammen i ridningen.

Dog vil en kombinasjon mellom musikk og dyr gjøre at dyrene på noen måter må forholde seg til musikken. Odin, Anne og M1 sier alle at de tar ut hunden(e) dersom det blir for sterkt lydnivå. Dette gjør at de må tilpasse, men at det sjeldent er noe stort problem som kommer ut av dette. Her snakker M2 om hvordan det kan være for hestene med musikk. Der Erik sier at hestene ikke forstår musikk og at innspilt musikk ikke passer sammen med hest, er M2 litt mer åpen for at det i det store og hele handler om hva hestene er vant til. Dette vil være mulig å påvirke fra ung alder, og jeg tror de kan komme til å akseptere musikken dersom de blir introdusert for dette på et tidlig tidspunkt.

Til sammen vil denne diamanten gi tilbydere mye å spille på i møte med sine klienter, og det vil kunne åpne opp for en terapeutisk aktivitet som lett kan tilpasse seg klientens behov og gi tilbydereren muligheten til å støtte seg på dyret og bruke den for å nå inn til klientene.

6. AVSLUTNING

Kombinasjon av musikk og dyr i terapeutisk aktivitet kan være en god kombinasjon for å påvirke tilbydere og klienters livskvalitet. Den gir muligheter for individuell tilpasning, og en større verktøykasse for tilbyderen. Oppgaven har vist at de to intervensjonstypene kan styrke hverandre i praksis, men også at det krever mye av tilbyderens kunnskapsgrunnlag. I tillegg gir kombinasjonen et unikt utbytte gjennom å la klienten bli nysgjerrig på noe nytt. Jeg har igjennom forskningen brukt min forkunnskap til å fortolke informantenes arbeid og intervjuer, for å knytte dette sammen og gi det en mening i fellesskap (Stige et al., 2009).

6.1 Svar på problemstillingens spørsmål

Jeg har gjennom diskusjonen svart på delproblemstillingene. For å runde av denne oppgaven trekker jeg inn problemstillingen. Gjennom resultatene har jeg trukket ut essensen av informantenes arbeid, og hvordan de arbeider med kombinasjonen. Dette gjør alle informantene på hver sin måte, noe som gjør at det er et bredt spenn i funnene. Variasjon i dyrearter og musikktyper viser at musikk og dyr kan kombineres på mange forskjellige måter, og at kombinasjonen åpner opp mange muligheter for tilrettelegging.

6.2 Implikasjoner

Prosjektet har vist at denne kombinasjonen er uutforsket, og dette gir dermed gode muligheter for videre forskning på samspillet mellom musikk og DAI i terapeutisk aktivitet. Ingen av informantene har utdanning både innenfor musikkterapi og DAI, som tilsier at man har en vei å gå i forhold til å få fagpersoner utdannet i kombinasjonen i Norge. Siden ingen av informantene er utdannet i både musikkterapi og DAI, viser dette at det går an å jobbe med de uten den formelle utdannelsen. Jeg vil dog komme med en oppfordring til alle interesserte om å være trygg på de to terapitypene før man setter i gang med en slik type arbeid. Det er viktig å være trygg på dyret sitt før man tar det med i arbeid med klienter, for å være helt sikker på at dyret ikke gjør noen skade.

6.2.1 Dyr inn i musikkterapien

Jeg tror DAI kan gi mange positive effekter inn i den etablerte musikkterapien i Norge. Ved å kombinere terapityper på denne måten gir det musikkterapien en måte for å vende blikket

utover, og trekke inspirasjon fra andre profesjoner som likner seg selv. Ut ifra mitt eget og informantenes brennende engasjement, tyder det på at de rette fagfolkene vil kunne få mye ut av kombinasjonen, både personlig og i sitt utøvende yrke.

6.3 Avrundning

Jeg har med denne oppgaven samlet store deler av det som finnes rundt erfaringer rundt denne kombinasjonen i Norge, og håper at dette kan være til inspirasjon for andre som ønsker å jobbe på denne måten. Jeg tror at mennesker kan lære mye av dyrene, gjennom deres tilstedeværelse, kommunikasjon og å godta alle mennesker som de er. Ved å dele informasjon om denne kombinasjonen med flere, er kanskje også jeg en liten pioner for det musikkterapeutiske fagfeltet.

LITTERATURLISTE

- Alery, S. (2014). *Music Therapy and Animal Assisted Therapy in End of Life Care: A Qualitative Case Study* [Master, Saint Mary-of-the-Woods]. Woods Scholars. <https://scholars.smwc.edu/handle/20.500.12770/14>
- Antonovsky, A. (1996). The Salutogenic Model as a Theory to Guide Health Promotion. *Health Promotion International*, 11(1), 11–18.
- Arkow, P. (2019). Dyreassisterte intervensjoner i et samfunnsperspektiv: Dyrenes innvirkning på sosial kapital. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (4. utg., s. 77–85). Fagbokforlaget.
- Astma og allergiforbundet. (u.å.). *Astma- og Allergiforbundets syn på Dyreassisterte tiltak på institusjon*. Akershus fylkeskommune. Hentet 14. mai 2024, fra https://afk.no/ski-vgs/_f/p66/i07228808-f760-4c81-94fd-25f8b3b7b1d0/pelsdyr_institusjon.pdf
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. I V. S. Ramachaudran (Red.), *Encyclopedia of human behavior* (Bd. 4, s. 71–81).
- Barter, C., & Renold, E. (2000). «I wanna tell you a story»: Exploring the application of vignettes in qualitative research with children and young people. *International Journal of Social Research Methodology*, 3(4), 307–323. <https://doi.org/10.1080/13645570050178594>
- Bonde, L. O. (2011). Health Musicing—Music Therapy or Music and Health? A Model, Empirical Examples and Personal Reflections. *Music and Arts in Action*, 3(2), 120–140.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Routledge & Kegan Paul.
- Brandalise, A. (2009). Music Therapy, Song and Communication. *Voices: A World Forum for Music Therapy*, 9(2). <https://doi.org/10.15845/voices.v9i2.344>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2012). *Kvalitative metoder empiri og teoriutvikling*. Gyldendal akademisk.
- Bruscia, K. E. (2014). *Defining music therapy* (3. utg.). Barcelona Publishers.
- Cole, K. M., Gawlinski, A., Steers, N., & Kotlerman, J. (2007). Animal-Assisted Therapy in Patients Hospitalized With Heart Failure. *American Journal of Critical Care*, 16(6), 575–585. <https://doi.org/10.4037/ajcc2007.16.6.575>
- Csikszentmihalyi, M., Abuhamdeh, S., & Nakamura, J. (2014). Flow. I *Flow and the*

- Foundations of Positive Psychology: The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi* (2014, s. 227–238). Netherlands: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9088-8>
- Czypionka, T., Kraus, M., Reiss, M., Baltaxe, E., Roca, J., Ruths, S., Stokes, J., Struckmann, V., Haček, R. T., Zemplényi, A., Hoedemakers, M., & Rutten-van Mölken, M. (2020). The patient at the centre: Evidence from 17 European integrated care programmes for persons with complex needs. *BMC Health Services Research*, 20(1), 1102. <https://doi.org/10.1186/s12913-020-05917-9>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2010, januar 15). *Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag*. Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019, februar 10). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>
- Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. (2023). *Etnografi*. Det Norske Akademis Ordbok. <https://naob.no/ordbok/etnografi>
- Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. (2024). *Tilstedeværelse*. Det Norske Akademis Ordbok. <https://naob.no/ordbok/tilstedev%C3%A6relse>
- Eide, H., & Eide, T. (2017). *Kommunikasjon i relasjoner personorientering, samhandling, etikk* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Eriksson, M. (2022). The Sense of Coherence in the Salutogenic Model of Health. I M. B. Mittelmark, S. Sagy, M. Eriksson, G. F. Bauer, J. M. Pelikan, B. Lindström, & G. A. Espnes (Red.), *The Handbook of Salutogenesis* (2. utg., s. 61–68). Springer International Publishing. http://link.springer.com/10.1007/978-3-319-04600-6_11
- Fine, A. H. (Red.). (2019). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer*. Fagbokforlaget.
- Fine, A. H., & Beck, A. M. (2019). Forståelsen av forholdet mellom dyr og mennesker: En innføring i dyr-menneske-relasjonen. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (s. 37–44). Fagbokforlaget.
- Fine, A. H., Tedeschi, P., & Elvove, E. (2019). Tanker for fremtiden: Dyr-menneske interaksjoner - Et fagfelt i utvikling. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (s. 55–70). Fagbokforlaget.
- Friedmann, E., Katcher, A. H., Lynch, J. J., & Thomas, S. A. (1980). Animal companions and one-year survival of patients after discharge from a coronary care unit. *Public health*

- reports*, 95(4), 307–312.
- Friedmann, E., Katcher, A. H., Thomas, S. A., Lynch, J. J., & Messent, P. R. (1983). Social Interaction and Blood Pressure: Influence of Animal Companions. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 171(8), 461–465.
- Friedmann, E., Son, H., & Saleem, M. (2019). Relasjon mellom mennesker og dyr: Helse og livskvalitet. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (s. 107–119). Fagbokforlaget.
- Fry, N. E. (2013). Equine-Assisted Therapy: An Overview. I M. Grassberger, R. A. Sherman, O. S. Gileva, C. M. H. Kim, & K. Y. Mumcuoglu (Red.), *Biotherapy—History, Principles and Practice* (s. 255–284). Springer Netherlands.
https://doi.org/10.1007/978-94-007-6585-6_10
- Gadamer, H.-G. (2003). *Truth and method*. Continuum.
- Galletta, M., Cherchi, M., Cocco, A., Lai, G., Manca, V., Pau, M., Tatti, F., Zambon, G., Deidda, S., Origa, P., Massa, E., Cossu, E., Boi, F., & Contu, P. (2019). Sense of coherence and physical health-related quality of life in Italian chronic patients: The mediating role of the mental component. *BMJ Open*, 9(9), e030001.
<https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-030001>
- Geertz, C. (2008). Thick description: Toward an interpretive theory of culture. I *The cultural geography reader* (s. 41–51). Routledge.
- Hart, L. A., & Yamamoto, M. (2019). Dyrs effekt på psykososial helse i familier og samfunn: Overgang til praksis. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (s. 87–106). Fagbokforlaget.
- Hesjadalen, I. (2014). *Musikkundervisning i kombinasjon med hund som helsebringende effekt. Om styrkende tiltak som kan gi et bredere tilpasset tilbud i en musikkpedagogisk setting innenfor psykisk helse*. [Master, Universitetet i Oslo]. DUO Vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-46947>
- Hodne, I. H. (2008). Musikkterapeutene som profesjonsgruppe i Norge. I G. Trondalen & E. Ruud (Red.), *Perspektiver på musikk og helse: 30 år med norsk musikkterapi*. Norges Musikkhøgskole.
- Hu, M., Zhang, P., Leng, M., Li, C., & Chen, L. (2018). Animal-assisted intervention for individuals with cognitive impairment: A meta-analysis of randomized controlled trials and quasi-randomized controlled trials. *Psychiatry Research*, 260, 418–427.
<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.12.016>
- Inn På TUNET Norge SA. (u.å.). *Om Inn på tunet*. Inn På TUNET. Hentet 2. oktober 2023, fra

- <https://innpatunet.no/om-inn-pa-tunet/>
- Janset, K. (2020). *Musikkterapi og hesteassistert psykoterapi—En kvalitativ studie om to terapeuters beskrivelser av sine yrkeserfaringer og en sammenlikning av disse* [Master, Norges musikkhøgskole]. NMH Brage.
<https://hdl.handle.net/11250/2686013>
- Jegatheesan, B. (2018). *IAHAIOs definisjoner for dyreassisterte intervensjoner og retningslinjer for å ivareta dyrenes velferd*. IAHAIO. <https://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/>
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2022). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis* (2. utg.). Gyldendal.
- Johansson, K. (2016). Mellom hermeneutikk og fenomenologi – et essay i vitenskapsteori. *Norsk forening for musikkterapi*, 19(2). <https://www.musikkterapi.no/2016/2017/1/19/mellom-hermeneutikk-og-fenomenologi-et-essay-i-vitenskapsteori>
- Johansson, K. (2017). *Gjentakelse i musikkterapi: En kvalitativ instrumentell multippel casestudie* [Doktorgrad, Norges musikkhøgskole]. NMH Brage.
<http://hdl.handle.net/11250/2465699>
- Johns, U. T. (2017). Når musikken skaper nye bevegelsesmuligheter for traumatiserte barn. I K. Stænseth, G. Trondalen, & Ø. Varkøy (Red.), *Musikk, handlinger, muligheter: Festskrift til Even Ruud* (s. 107–123). Norges musikkhøgskole; senter for forskning på musikk og helse. <http://hdl.handle.net/11250/2443438>
- Johnsrud, M. C. (2022). *Musikkterapi i Inn på tunet: En aksjonsforskningsstudie om hvordan musikkterapi kan inkorporeres i dagaktivitetstilbud på en Inn på tunet-gård* [Master, Norges musikkhøgskole]. NMH Brage. <https://hdl.handle.net/11250/3030368>
- Kapustka, J., & Budzyńska, M. (2020). Does animal-assisted intervention work? Research review on the effectiveness of AAI with the use of different animal species. *Human and Veterinary Medicine*, 12(3), 135–141.
- Knoblauch, H. (2005). Focused Ethnography. *Forum Qualitative Sozialforschung*, 6(3).
<http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0503440>
- Kunnskapsdepartementet. (2022). *Etikk i forskningen*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/etikk-i-forskningen/id2000710/>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- Lubet, S. (2018). *Interrogating ethnography: Why evidence matters*. Oxford University Press.

- Mattilsynet. (2014). *Tilsynsveileder hund*. https://mattilsynet-xp7prod.enonic.cloud/_/attachment/inline/1add974f-5df2-42a6-ad8b-e2d48f44f34e:2b42ab670d9bfd14caa47f460626501ebaca2bc6/Tilsynsveileder%20-%20Hund.pdf
- Merleau-Ponty, M. (2002). *Phenomenology of perception*. Routledge.
- Murphy, K. M. (2016). Ethical thinking in Music Therapy Research. I B. L. Wheeler & K. M. Murphy (Red.), *Music therapy research* (3. utg). Barcelona Publishers.
- Nelson, C., Treichler, P. A., & Grossberg, L. (1992). Cultural studies. I L. Grossberg, C. Nelson, & P. A. Treichler (Red.), *Cultural studies* (s. 1–16). Routledge.
- Nydal, R., Solberg, B., & Myskja, B. (2019). Interessekonflikter i forskning: Om forskningens saksorienterte forpliktelse. I H. Ingierd, I. Bay-Larsen, & K. Hiis (Red.), *Interessekonflikter i forskning* (s. 19–44). Cappelen Damm Akademisk/NOASP (Nordic Open Access Scholarly Publishing). <https://doi.org/10.23865/noasp.63>
- Ogden, P., Minton, K., & Pain, C. (2006). *Trauma and the body: A sensorimotor approach to psychotherapy*. W.W. Norton.
- Oren, D., & Parish-Plass, N. (2013). The Integration of Animals Into the therapy process and the implications as a unique medium in psychotherapy. I N. Parish-Plass (Red.), *Animal-assisted psychotherapy: Theory, issues, and practice*. Purdue University Press.
- Parish-Plass, N., & Oren, D. (2013). The Animal as a Relational Medium: An Object Relations Approach To The Therapy Triangle in Animal-Assisted Psychotherapy. I N. Parish-Plass (Red.), *Animal-assisted psychotherapy: Theory, issues, and practice*. Purdue University Press.
- Pedersen, I., Olsen, C., Ellingsen-Dalskau, L. H., & Sandstedt, L. (2019). Innledning til den norske utgaven. I A. H. Fine (Red.), *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (4. utg., s. 23–33). Fagbokforlaget.
- Postholm, M. B. (2005). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Universitetsforlaget.
- Procter, S. (2011). Reparative musicing: Thinking on the usefulness of social capital theory within music therapy. *Nordic Journal of Music Therapy*, 20(3), 242–262. <https://doi.org/10.1080/08098131.2010.489998>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Regjeringen. (u.å.). *Hesten som ressurs—Lokal næringsutvikling, 10 Terapi, læring og aktiviteter med hest*,. Hentet 30. januar 2024, fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hesten-som-resurs---lokal-naringsutvikling2/id2601834/?ch=10>

- Repstad, P. (1993). *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Universitetsforlaget.
- Rew, K. (1985). *Walking on Sunshine* [Recorded by Katrina and the Waves]. Attic.
- Rolvjord, R. (2008). En ressursorientert musikkterapi. I G. Trondalen & E. Ruud (Red.), *Perspektiver på musikk og helse: 30 år med norsk musikkterapi* (s. 123–137). Norges Musikkhøgskole.
- Rolvjord, R. (2010). *Resource-oriented music therapy in mental health care*. Barcelona Publishers.
- Ruud, E. (1979). Musikkterapi. *Musikk i skolen*, 4, 34–35.
- Ruud, E. (2008). Et humanistisk perspektiv på norsk musikkterapi. I G. Trondalen & E. Ruud (Red.), *Perspektiver på musikk og helse: 30 år med norsk musikkterapi* (s. 5–28). Norges Musikkhøgskole.
- Ruud, E. (2010). *Music therapy: A perspective from the humanities*. Barcelona Publishers.
- Ruud, E. (2020). *Norsk musikkterapi – skisse av en profesjonshistorie og noen tanker om en norsk musikkterapeutisk identitet*. Norsk Forening for Musikkterapi.
<https://www.musikkterapi.no/nyheter/2020/4/3/norsk-musikkterapi-skisse-av-en-profesjonshistorie-og-noen-tanker-om-en-norsk-musikkterapeutisk-identitet>
- Ruud, E. (2022). *En profesjon blir til: Norsk forening for musikkterapi gjennom 50 år*. Even Ruud og Norsk forening for musikkterapi.
- Ryle, G. (1949). *The concept of mind*. Hutchinson.
- Small, C. (1998). *Music of the common tongue: Survival and celebration in African American music*. Wesleyan University Press.
- Snowdon, C. T. (2021). Animal Signals, Music and Emotional Well-Being. *Animals*, 11(9), 2670. <https://doi.org/10.3390/ani11092670>
- Stern, D. N. (2007). *Her og nå øyeblikkets betydning i psykoterapi og hverdagsliv* (2. utg.). Abstrakt.
- Stige, B. (2002). *Culture-centered music therapy*. Barcelona Publishers.
- Stige, B. (2005). Ethnography and Ethnographically Informed Research. I B. L. Wheeler (Red.), *Music therapy research: Quantitative and qualitative perspectives* (2. utg., s. 392–403). Barcelona Publishers.
- Stige, B. (2012). Health Musicking: A Perspective on Music and Health as Action and Performance. I R. MacDonald, G. Kreutz, & L. Mitchell (Red.), *Music, Health, and*

- Wellbeing* (s. 184–195). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199586974.003.0014>
- Stige, B., Malterud, K., & Midtgarden, T. (2009). Toward an Agenda for Evaluation of Qualitative Research. *Qualitative Health Research*, *19*(10), 1504–1516.
<https://doi.org/10.1177/1049732309348501>
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2012). Intervjuet. I *Kvalitative metoder empiri og teoriutvikling* (s. 17–45). Gyldendal akademisk.
- Tidball, K. G. (2012). Urgent Biophilia: Human-Nature Interactions and Biological Attractions in Disaster Resilience. *Ecology and Society*, *17*(2), art5.
<https://doi.org/10.5751/ES-04596-170205>
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg). Gyldendal Akademisk.
- Trondalen, G. (2007). A moment is a moment is a moment. Om gylne øyeblikk i musikkterapeutisk teori og praksis. *Psyke og Logos*, *28*(1), 574–593.
- Trondalen, G. (2008). Musikkterapi—Et relasjonelt perspektiv. I G. Trondalen & E. Ruud (Red.), *Perspektiver på musikk og helse: 30 år med norsk musikkterapi* (s. 29–48). Norges Musikkhøgskole.
- Wheeler, B. L., & Kenny, C. (2005). Principles of Qualitative Research. I B. L. Wheeler (Red.), *Music Therapy Research* (2. utg.). Barcelona Publishers.
- Yeates, S. V., & Odendaal, J. S. J. (1998). Human-dog intraction: An interspecies evaluation of blood pressure changes as possibilities of stress release. *Pathophysiology*, *5*, 225.
[https://doi.org/10.1016/S0928-4680\(98\)81172-3](https://doi.org/10.1016/S0928-4680(98)81172-3)

VEDLEGG

Vedlegg 1

SIKTs vurdering av prosjektet

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut

13.02.2024

Referansenummer

798880

Vurderingstype

Standard

Dato

13.02.2024

Tittel

Musikkterapi i kombinasjon med dyreassisterte intervensjoner

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Bergen / Fakultet for kunst, musikk og design / Griegakademiet - Institutt for musikk

Prosjektansvarlig

Kjetil Hjørnevik

Student

Sanna Martine Sørum

Prosjektperiode

01.09.2023 - 30.06.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.06.2024.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringene registrert i meldeskjemaet.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg. Behandlingen kan fortsette.

Endringen gjelder tilføyelse av utvalg 6. Etter dialog med studenten ble det informert om at behandlingen om deltakeren i utvalg 7 er anonym. Vi har derfor fjernet utvalg 7 i meldeskjemaet, ettersom det kun er behandling av personopplysninger som skal meldes i dette skjemaet.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp underveis (hvert annet år) og ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/pågår i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Lykke til videre med prosjektet!

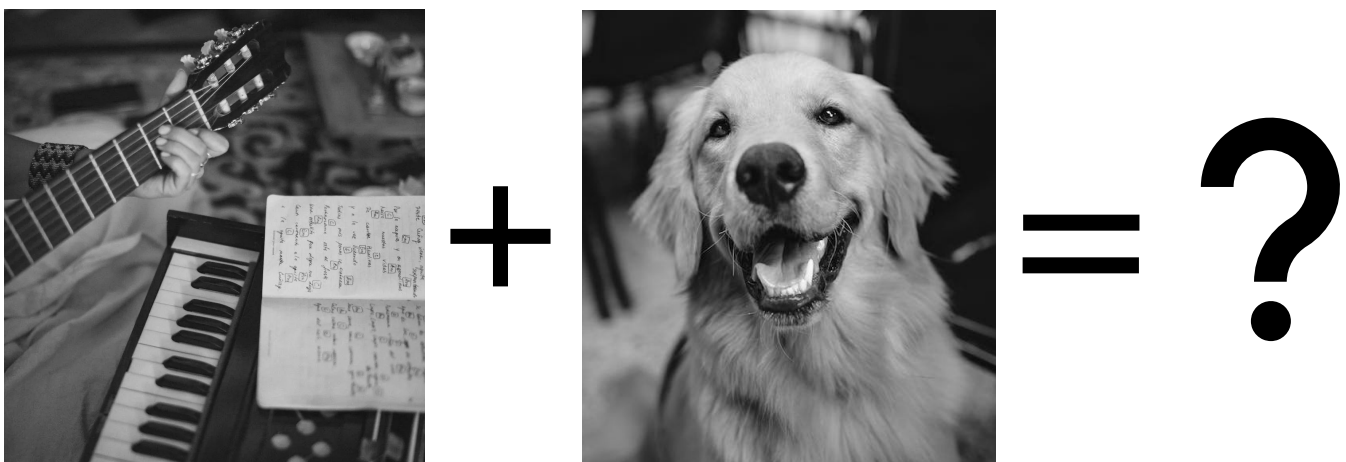
Vedlegg 2

Informasjonsskriv deltaker (eksempel Anne)

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Musikkterapi i kombinasjon med dyreassisterte intervensjoner»?

Hei! Har du lyst å være med i et forskningsprosjekt? Jeg ønsker å finne ut om musikk og dyr passer sammen.

Formål med prosjektet

Dette er et spørsmål om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke en kombinasjon av en form for musikkterapi og dyreassisterte intervensjoner. Dette er en forskningsstudie koblet opp mot masterstudiet i musikkterapi ved Universitetet i Bergen. For å gjennomføre studien ønsker jeg å observere deg for å se hvordan [navn på informant] jobber.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi [navn på informant] er én av få personer i Norge som driver med en slik type kombinasjon. Derfor ønsker jeg å observere [hens] arbeid for å samle inn det som finnes av erfaring med akkurat denne kombinasjonen.

Hva det innebærer for deg

Jeg ønsker å observere [navn på informant]s arbeid ved å være med [hen] på jobb tre dager. Jeg ønsker å samle inn data ved å gjennomføre deltakende observasjon når du har timer, og

ved et intervju med [navn på informant] etterpå. I intervjuet ønsker jeg å snakke med [navn på informant] om [hens] arbeid. I intervjuet kan det være nødvendig at [hen] da gir informasjon om deg, hva dere gjør sammen i timene, og hvorfor, som en del av opplysningene til forskningsprosjektet. Poenget med dette er at [navn på informant] skal kunne gi meg en god forklaring på hvordan [hen] jobber. Personopplysningene jeg ellers samler inn om deg vil da være navn, skole og evt. diagnose. Alt dette vil anonymiseres i notater og endelig publikasjon. Notatene vil lagres elektronisk på en sikker server.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke dere. Griegakademiet ved Universitetet i Bergen er ansvarlig for personopplysningene som behandles i dette prosjektet. Prosjektet er planlagt avsluttet i løpet av juni 2024.

Kort om personvern

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Du kan lese mer om personvern på neste side.

Hvem leder forskningsprosjektet?

Jeg heter Sanna og er 25 år gammel. Jeg studerer musikkterapi og skal nå forske for å skrive min mastergrad.

Med vennlig hilsen

Sanna Martine Sørum

Musikkterapistudent og forsker

Utfyllende om personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker deres opplysninger

Universitetet i Bergen, prosjektansvarlig og veileder vil ha tilgang til personopplysningene dine. Dataene vil lagres på en sikker forskningsserverer knyttet til universitetet. Du vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen har personverntjenestene ved Sikt –

Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- å be om innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende,
- å få slettet personopplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi vil gi deg en begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves.

Hva skjer med personopplysningene når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 30.06.2024. Opplysningene dine vil da slettes.

Spørsmål

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

- Sanna Martine Sørum (prosjektansvarlig), [tlf.nr. /epost]
- Kjetil Hjørnevik (veileder), [tlf.nr. /epost]
- Personvernombudet ved Universitetet i Bergen, personvernombud@uib.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på e-post:

personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 739 84 040.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Musikkterapi i kombinasjon med dyreassisterte intervensjoner*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- at det gjennomføres deltakende observasjon
- at [navn på informant] kan gi opplysninger om meg til prosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(navn, dato og sted)

Vedlegg 3

Informasjonsskriv tilbyder

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet:

«Musikkterapi i kombinasjon med dyreassisterte intervensjoner: En fokusert etnografisk studie av tre tilbyderes metode og miljø».

Formål med prosjektet

Dette er et spørsmål om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke en kombinasjon av en form for musikkterapi og dyreassisterte intervensjoner. Dette er en forskningsstudie koblet opp mot masterstudiet i musikkterapi ved Universitetet i Bergen. For å gjennomføre studien ønsker jeg å observere deg og dine brukere for å se hvor og hvordan du jobber.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi du er én av få personer i Norge som driver med en slik type kombinasjon. Derfor ønsker jeg å observere ditt arbeid for å samle inn det som finnes av erfaring med akkurat denne kombinasjonen.

Hva det innebærer for deg

Jeg ønsker å observere ditt arbeid ved å være med deg på jobb tre dager. Jeg ønsker å samle inn data ved å gjennomføre deltakende observasjon og intervju med deg. Det vil også kunne være aktuelt å ta bilde av dine arbeidsomgivelser. Personopplysningene jeg samler inn om deg vil da være navn, kontaktopplysninger, kjønn, arbeidssted og stilling. Jeg vil ta lydopptak av intervjuet, og dette pluss notatene vil lagres elektronisk på en sikker server.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Griegakademiet ved Universitetet i Bergen er ansvarlig for personopplysningene som behandles i dette prosjektet. Prosjektet er planlagt avsluttet i løpet av juni 2024.

Kort om personvern

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Du kan lese mer om personvern på neste side.

Med vennlig hilsen

Sanna Martine Sørum

Musikterapistudent og forsker

Utfyllende om personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Universitetet i Bergen, prosjektansvarlig og veileder vil ha tilgang til personopplysningene dine. Dataene vil lagres på en sikker forskningsserverer knyttet til universitetet. Det vil etterstrebes at du ikke vil kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- å be om innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende,
- å få slettet personopplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi vil gi deg en begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 30.06.2024. Opplysningene vil da slettes.

Spørsmål

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

- Sanna Martine Sørum (prosjektansvarlig), [tlf.nr. /epost]
- Kjetil Hjørnevik (veileder), [tlf.nr. /epost]
- Personvernombudet ved Universitetet i Bergen, personvernombud@uib.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på e-post:

personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Musikkterapi i kombinasjon med dyreassisterte intervensjoner*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i deltakende observasjon
- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(navn, dato og sted)

Vedlegg 4

Intervjuguide Odin (eksempel hovedinformant)

Intervjuguide

Alder, utdanning, jobb, brukergruppe, dyreslag og musikktype

- Hvor lenge har du holdt på med dette?

- Hvordan kom de på å begynne med denne kombinasjonen?

- Litt løst om hva jeg har observert til nå og hvordan jeg opplever det
 - Hva er det som er annerledes nå som jeg er her enn til vanlig?

- Hvordan vil du beskrive måten du bruker musikk i din arbeidshverdag?
 - Hva av dette vil du si er musikkterapi?
 - Hva tenker du underveis i dine musikkstunder?

- Hvordan vil du beskrive måten du bruker dyr i din arbeidshverdag?
 - Vil du si dette kan gå under dyreassisterte intervensjoner?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
 - Hvordan vil du beskrive måten du bruker ditt miljø og omgivelser i din arbeidshverdag?

- Hvordan kombinerer du de to intervensjonstypene?

- Er det et aktivt valg å kombinere? Kommer den ene mer naturlig enn den andre?

- Opplever du noen utfordringer knyttet til kombinasjonen?
 - Utfordringer knyttet til musikken
 - Utfordringer knyttet til bruken av dyra/gården

- Opplever du noen muligheter dukker opp knyttet til kombinasjonen?

- Hva tenker du om bruken av musikk rundt dyrene?

- Må det være en musikkterapeut som utfører dette arbeidet?

- Hva veier du tyngst i ditt arbeid? Hvordan er balansen mellom musikk og dyr?
 - Hvordan opplever du din egen identitet som musikkterapeut i arbeidet ditt nå?

- Er det noe annet som kan være nyttig for meg å vite?

Vedlegg 5

Intervjuguide M1 (eksempel metningsintervju)

Intervjuguide

- Hvilke erfaringer har du med kombinasjonen musikk og dyr?
 - Hvordan har du gjort dette i praksis?
- Hvilke muligheter/utfordringer ser du i tilknytning til en slik kombinasjon?
- Hvilke musikkterapeutiske perspektiver vil du si passer inn i kombinasjonen?
- Hvordan kan man legge til rette for å skape tilstedeværelse?
- Hvordan kan man skape en opplevelse av mestring?
- Hva vil kombinasjonen gjøre for relasjonsbygging med klienter?
- Hva kreves av deg som terapeut hvis du jobber med både musikk og dyr?